

**5326 SAYILI KABAHATLER KANUNU'NDA DÜZENLENEN İDARİ
YAPTIRIM KARARLARININ KESİNLEŞMESİNİN 5271 SAYILI CEZA
MUHAKEMESİ KANUNU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

*AN EVALUATION OF THE FINALIZATION OF ADMINISTRATIVE SANCTION DECISIONS
REGULATED UNDER LAW NO. 5326 ON MISDEMEANOURS IN LIGHT OF THE CODE OF
CRIMINAL PROCEDURE NO. 5271*

Araştırma Makalesi
Yağmur TEMİZ GÜL*

ÖZ

Kabahatler, toplumsal düzeni bozan ancak suçlar kadar haksızlık içeriği yoğun olmayan karşılığında idari yaptırım uygulanan haksızlıklardır. Suçlar ise haksızlık içeriği kabahatlerden daha yoğun fiillerdir. Kanunlarda suç olarak tanımlanmış fiiller karşılığında devlet, ceza verme yetkisini mahkemeler aracılığıyla kullanır. Suçlarla ilgili yargılama yapmak ve hüküm vermek yetkisi ceza mahkemelerindedir. Kabahatlere ise idari makamlar, Cumhuriyet savcısı ve mahkemeler karar verebilir. Suç işlenmesi sonucu verilen ceza hükmüne karşı kanun yollarına başvurulabilir. Kanun yolları, yargılama makamlarının verdiği hukuka aykırı veya yanlış olduğu düşünülen kararların başka bir yargılama makamı tarafından incelenmesidir. Kabahatlerle ilgili hukuka aykırı bir karar verilmesi durumunda ise kararı veren makama göre kararın kesinleşme süreci değişmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kabahat, Suç, İdari Yaptırım, Hüküm, Kanun Yolları

ABSTRACT

Misdemeanours are unlawful acts that disrupt public order but do not entail the same degree of injustice as crimes and are therefore subject to administrative sanctions. Crimes, on the other hand, are acts with a higher degree of unlawfulness compared to misdemeanours. For acts defined as crimes under the law, the state exercises its authority to impose penalties through the judiciary. The authority to conduct trials and issue judgments in criminal matters lies with criminal courts. In the case of misdemeanours, decisions may

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1724181

Makalenin Geliş Tarihi: 20.06.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 12.08.2025

* Doktor Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ali Fuad Başgil Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: yagmur.temizgul@omu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0168-3301

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

be rendered by administrative authorities, public prosecutors, or courts. Legal remedies may be sought against criminal judgments through appellate procedures. Legal remedies refer to the examination of decisions deemed unlawful or erroneous by a higher judicial authority. In contrast, when an unlawful decision is made concerning a misdemeanour, the process for finalizing the decision varies depending on the authority that issued it.

Keywords: Misdemeanour, Crime, Administrative Sanction, Judgment, Legal Remedies

EXTENDED SUMMARY

The Turkish Penal Code No. 765 (TPC) previously classified offenses as either “felonies” or “misdemeanours”. However, the current Penal Code No. 5237 abolished this distinction. With the enactment of the Misdemeanours Law No. 5326 (ML), misdemeanours have continued to exist within the legal system as acts subject to administrative sanctions.

In order to maintain public order, the legislator may classify certain acts as crimes and others as misdemeanours. In making this determination, the legislator considers the degree of unlawfulness inherent in the act that threatens public order. The classification of an act as either a crime or a misdemeanour, depending on the legislator’s assessment, leads to differing legal consequences. Misdemeanours are subject to administrative sanctions, which consist of administrative fines and administrative measures. Administrative measures include the confiscation of property and other measures provided under relevant legislation. Administrative fines are sanctions that may be imposed directly through an administrative act without the need for a judicial decision. As a form of sanction regulated by law, administrative fines are monetary penalties imposed on individuals by administrative boards, authorities, or public officials in response to misdemeanours. Since procedures such as a formal investigation or the right to a defence are not mandatory for the imposition of an administrative sanction, such decisions may be executed immediately. During the period governed by the former Turkish Penal Code No. 765, many acts now considered misdemeanours were defined as crimes. This led to a situation where misdemeanours were, at times, more deterrent than crimes.

Administrative sanctions imposed in response to misdemeanours aim primarily to ensure the effective performance of administrative functions and to maintain public order. In contrast, criminal sanctions not only serve to preserve public order but also function to rehabilitate the offender and to prevent the commission of future crimes, thereby penalizing the individual for the unlawful act committed. While administrative sanctions are governed by the principles and rules of administrative law, criminal sanctions fall within the scope of criminal law. Although these distinctions delineate the differences between misdemeanours and crimes, the close relationship between the two persists, particularly due to the fact that administrative fines and confiscation decisions issued by administrative bodies, authorities, public officials, or public prosecutors may be challenged before the criminal courts of peace.

If an act constitutes a crime, the applicable sanctions are judicial fines and imprisonment penalties as stipulated in Articles 45 and 46 of the Turkish Penal Code (TPC). Another type of sanction that may be imposed in response to a committed offense is security measures. The authority to conduct trials and render judgments concerning crimes belongs to criminal courts. On the other hand, administrative authorities, public prosecutors, and courts are authorized to impose sanctions for misdemeanours. Legal remedies may be pursued against criminal judgments rendered as a result of an offense. Legal remedies are procedures by which decisions rendered by judicial bodies, believed to be unlawful or incorrect, are reviewed by another judicial body. It is possible for courts conducting criminal proceedings to make errors and render decisions that are inconsistent with the facts. In order to correct such errors and ensure decisions that are in line with substantive law and fairness, a system of oversight is necessary. This is achieved by having the decision reviewed by a judicial body other than the one that rendered it. Legal remedies are legal mechanisms through which decisions believed to be unlawful or mistaken are examined by another judicial authority. General provisions regarding legal remedies are regulated under Articles 260 and onward of the Criminal Procedure Code No. 5271 (CPC). In criminal law, legal remedies are divided into ordinary and extraordinary remedies. Ordinary remedies are regulated under Articles 267–285 CPC and include objection (Articles 267–271), appeal (Articles 272–285), and cassation (Articles 287–307). Extraordinary remedies, on the other hand, are pursued against finalized judgments and include the objection of the Chief Public Prosecutor of the Court of Cassation (Article 308), the objection power of the Chief Public Prosecutor of the Regional Court of Appeal (Article 308/A), reversal for the benefit of the law (Articles 309–310), and retrial (Articles 311–323).

In the absence of a contrary provision in special laws, pursuant to Article 3/1-a of the Misdemeanours Law (ML), administrative fines and confiscation decisions issued by administrative bodies, authorities, public officials, or public prosecutors may be appealed to the criminal court of peace within fifteen days from the date of notification or pronouncement of the decision. If no appeal is lodged within this period, the decision shall become final. For administrative sanctions other than administrative fines and confiscation of property, legal remedies may be pursued through administrative jurisdiction. In such cases, appeals against administrative measures shall be brought before administrative courts. An annulment action may be filed before administrative courts regarding administrative sanctions and measures.

If, as a result of the investigation conducted by the public prosecutor, it is determined that the act does not constitute a crime but rather a misdemeanour, and a decision of non-prosecution is issued, an objection may be filed against this decision. Pursuant to Article 173/1 of the Criminal Procedure Code (CPC), the objection shall be submitted to the criminal court of peace located in the jurisdiction of the high criminal court where the public prosecutor serves. This type of objection does not constitute a legal remedy in the conventional sense but is a *sui generis* form of objection.

According to Article 27/5 of the Misdemeanours Law, only an objection may be filed against an administrative sanction decision rendered by the court. Pursuant to Article 27/6, if the public prosecutor determines that the act constitutes a misdemeanour rather than a crime, a decision of non-prosecution is issued. The public prosecutor also imposes an administrative fine due to the act being classified as a misdemeanour. However, it is possible to object to a public prosecutor's decision that the act constitutes a crime rather than a misdemeanour. If the court determines that the act is not a crime but a misdemeanour and issues an administrative sanction decision accordingly, and the individual is acquitted as a result of the judicial proceedings and subsequently files an appeal, then in accordance with Article 27/7 of the Misdemeanours Law, the objection to the administrative sanction decision shall be reviewed by the appellate authority handling the appeal.

GİRİŞ

Suç ve kabahat kavramlarının yakın ilişkisi ceza hukuku ve idare hukukunun kesiştiği özel bir alan oluşmasını sağlamıştır. Bir fiilin suç ya da kabahat olarak kabulü kanun koyucunun tercihi ile gerçekleşmekteyse de bu tercihin sonuçları çok farklıdır. Kabahatler için idari yaptırımlar, suçlar içinse adli para cezası, hapis cezası ve güvenlik tedbirleri öngörülmüştür. Kabahat kararı idari makamlar tarafından verilebildiği gibi Cumhuriyet savcısı ve mahkeme tarafından da yaptırım kararı verilebilen hukuka aykırılıklardır. Suçlarla ilgili hüküm verme yetkisiyse yalnızca mahkemelere aittir.

Bir suç soruşturması veya kovuşturması aşamasında fiilin suç değil kabahat olduğunun anlaşılması halinde yargılama makamlarının kabahate ilişkin karar vermesi mümkündür. Yine kabahatin idari yaptırım türlerinden olan idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı başvuru yolu olarak sulh ceza hâkimliği belirlenmiştir. Ancak bu kararların hangi makam tarafından verildiğine bağlı olarak başvuru yolu ve kararın kesinleşme süreci değişmektedir. Çalışmamızda suç ve kabahat ilişkisi özelinde bu iki hukuk dalının iç içe geçmiş yaptırım kararları verilme ve bu kararların kesinleşme sürecini inceleyeceğiz.

I. CEZA HÜKMÜ ve İDARİ YAPTIRIM

A. Suç ve Kabahat Kavramları

765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), suçları “*cürüm*” ve “*kabahat*” olarak ayırma tabi tutmuştur. Para cezalarını ise “*ağır para cezası*” ve “*hafif para cezası*” olarak ikiye ayırmış cürümler için ağır para cezası, kabahatler için ise hafif para cezası öngörülmüştü.

5237 sayılı TCK ise cürüm ve kabahat ayrımını ortadan kaldırmıştır. 5236 sayılı Kabahatler Kanunu’nu (KK) ile kabahatler için ayrı bir hukuki mevzuat oluşturulmuştur. Bu sebeple ağır ve hafif para cezası ayrımı da ortadan kalkmış olup suçlar için “*hapis*” ve “*adli para cezası*” ve kabahatler için ise “*idari para cezası*” yaptırım olarak düzenlenmiştir¹. Kabahatler hakkında idari yaptırımlar uygulandığı için kabahati oluşturun fiiller “*idari suç*” olarak da nitelendirilmektedir. Ayrıca kabahatler hakkında parasal nitelikte uygulanan “*idari para cezası*”, ceza hukuku yaptırımı olan “*adli para cezası*”ndan farkını ortaya koymaktadır².

Kabahatler, toplumsal düzene aykırı hareket edilmesinin bir sonucu olarak karşılığında idari yaptırım uygulanan haksızlıklardır. İdari yaptırımlar bir “*ceza*” olmamakla birlikte “*cezalandırıcı*” niteliktedir³. Ceza ise kötülüğe karşı bir bedel ödetilmesidir. Cezayla ulaşılacak istenen, ödetme ile ulaşılacak istenen amacın kendisidir⁴. Ceza, toplumda korunmaya değer menfaatlerin ihlali halinde devlet tarafından gösterilen tepkidir. Cezalar, toplum yaşamının huzuru ve mutluluğu için gereklidir. Cezalar meydana gelen haksızlığın giderilmesini sağlayarak adaletin sağlanması, failin ıslah edilmesi ve potansiyel faillerin caydırılmasını amaçlamaktadır⁵.

Suçlar ve kabahatler öncelikle bir haksızlık ve hukuka aykırılık içeriği olan kavramlardır. Bu iki kavram arasında fark niteliksel değil nicelikselidir⁶. Kavramların

¹ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 906-908.; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 577.

² Koca ve Üzülmöz (n 1) 45.; Murat Volkan Dülger, Ceza Hukuku Genel Hükümler (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 1000.; Zeynel T. Kangal, Kabahatler Hukuku (3. Baskı, Adalet Yayıncılık 2022) 33-34.; ‘Kabahatler Kanunu Tasarısı’ (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 10 Mart 2005); 19 Haziran, 2024.

³ Muhammet Kahveci, ‘İdari Yaptırım Kararlarına Karşı Kabahatler Kanunu’nda Düzenlenen Kanun Yollarına İlişkin Bir İnceleme’ (2024) 82(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 609, 621.

⁴ Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (14. Baskı, US-A Yayıncılık 2022) 431.

⁵ Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş (11. Baskı, Beta Yayıncılık 2020) 555.; Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 633.; Dülger (n 2) 930.

⁶ ‘Kabahatler Kanunu Tasarısı’ (n 2) 3.

farkını ortaya koymak için teoriler ortaya atılmış olmakla birlikte⁷ esasen bu fark kanun koyucunun tercihiyle gerçekleşmektedir. Kanun koyucu, tehlike ve haksızlık içeriği daha yoğun fiilleri suç, daha hafif olanları ise kabahat olarak belirleyebilir⁸. Kavramlar arası sınır yapaydır ve iki kavram arasında yer değişikliği olağandır. Ancak kanun koyucunun, suç ya da kabahat tercihinin sonuçları tamamen farklıdır⁹.

Bir fiil suç ise karşılaşılabilecek yaptırım TCK m. 45 ve 46'da yer alan adli para ve hapis cezalarıdır. Bireyin işlemiş olduğu suça karşılık uygulanacak olan diğer bir yaptırım türü ise güvenlik tedbirleridir¹⁰. Toplumun korunabilmesi için cezalar yeterli olmamaktadır. Güvenlik tedbirleri gibi ek araçlara da ihtiyaç vardır¹¹. Güvenlik tedbirlerini cezalardan ayıran husus cezaların ödetici olma özelliğine karşılık güvenlik tedbirleri, kişinin iyileştirilmesine ve toplumun korunmasına yani “önleme amacına” hizmet ederler¹². Güvenlik tedbirleri TCK m. 53 ve devamı maddelerde düzenlenmiştir.

⁷ Bu teorilerle ilgili detaylı bilgi için bkz.: Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (2. Baskı, DER Yayıncılık 2021) 55-60.

⁸ Dönmezer ve Erman (n 7) 60.; Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler (20. Baskı, Adalet Yayıncılık 2023) 23.; Centel, Zafer ve Çakmut (n 5) 231.

⁹ Hakeri (n 8) 23.; Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler (9. Baskı, Adalet Yayıncılık 2022) 92-93.

¹⁰ Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75 (8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021) 764.; Özgenç (n 1) 970.; Koca ve Üzülmüş (n 1) 657.; Güvenlik tedbirlerinin bir ceza müeyyidesi olmayıp sadece önleme tedbiri olduğuna yönelik görüş için bkz.: Hafizoğulları ve Özen (n 4) 458-462.

¹¹ Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku (23. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 496.; “Emniyet tedbirleri, “suç karşılığı olarak ve suçludaki tehlike haliyle orantılı bir biçimde hükmedilen ve esas itibarıyla suça ve suçluya karşı toplum savunması amacına yönelmiş bulunan yaptırımlardır” diye tanımlanabilir. Suçları önlemek ve suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerine engel olmak için çok kez ceza yaptırımları yetmemekte, kimi suçlular çeşitli kanuni nedenlerle sorumsuz olduklarından cezalandırılmamakta veya yerine getirilen ceza yaptırımları suçluların düzelmesini tek basma sağlayamamaktadır. Toplumun tehlikeden korunması ise, suçluları, olabildiğince eğitmek, ıslah ve hatta toplumsal ve psikolojik yönlerden tedavi etmek ve dolayısıyla onları topluma yeniden zarar vermiyecek ve bir tehlike de teşkil etmiyecek hale sokmakla kabildir. Bu sonuçların gerçekleşmesini sağlamak için de bazı suçlular hakkında, ceza yaptırımlarından ayrı veya onlarla birlikte olmak üzere, suç ve dolayısıyla suçluya karşı bazı toplum savunması tedbirlerinin alınması gerekebilir. İşte bunlara ceza hukuku alanında emniyet tedbirleri denmektedir. Bu bakım dan, emniyet tedbirleri, cezaların yanında veya onların yerini tutmak üzere kabul edilmiş olan ve sosyal korunma ile birlikte başka yarar v^ nedenlere de dayanan ve dolayısıyla ceza hukuku alanında ayrı ve özel bir yer alan yaptırımlardır.”., Anayasa Mahkemesi GK, 42/30, 9.3.1971.; Zafer (n 10) 764.

¹² Centel, Zafer ve Çakmut (n 8) 705.; Hafizoğulları ve Özen (n 4) 453-454.; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Serkan Meraklı, Pınar Bacaksız ve İsa Başbüyük, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 660.; Dülger (n 2) 1016.

Kabahatler, genel kamu düzenini sağlamak için genel kolluk yetkisiyle ağır olamayan hukuk kuralları ihlallerini, idari para cezası ile cezalandırmaktadır¹³. Kabahatler karşılığında belirtilen yaptırımlar; idari para cezaları ve idari tedbirlerdir. İdari tedbirler ise KK m. 16'ya göre mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir. İdari para cezaları, bir yargı kararı gerekmeksizin¹⁴, doğrudan bir idari işlemle uygulanabilen yaptırımlardır. İdari para cezası, kabahatlerin bir yaptırım türü olarak kanunda düzenlenen ve idari kurul, makam veya kamu görevlileri tarafından kişiden alınan parasal yaptırımdır¹⁵. İdare, idari para cezalarını bir idari işlem sonucu uygulayabilir. Bu idari işlemlere karşı yargı yoluna başvurulması, işlemin yerine getirilmesini engellemez¹⁶. Söz konusu yaptırımların dışındaki yaptırımlar yani işyeri kapatma gibi yaptırımlar bakımından ise idari yargıya başvurulacaktır¹⁷. Kanunda bahsedilen bu tedbirler sınırlı şekilde sayılmıştır¹⁸.

Bir idari yaptırım kararı verilebilmesi için soruşturma evresi ve savunma yapılması gibi zorunluluklar bulunmadığı için bu kararlar derhal uygulanabilir. Fiilden hemen sonra fiilin, bir idari yaptırımla karşılaşması da kabahatlerin daha caydırıcı olmasına katkı sağlar. 765 sayılı TCK döneminde pek çok kabahat suç olarak tanımlanmıştı. Ceza yargılamasının iş yükünü azaltmak maksadıyla depenalizasyon fikrinin kabulüyle kabahatler artık bir nevi idari suça dönüşmüştür. Kabahatlerin yargı denetimi ise adli yargı da kalmıştır¹⁹.

İdari yaptırımlar idarenin görevlerinin etkili bir şekilde yerine getirilmesini amaçlarken, cezai yaptırımlar bireyin ıslah edilmesini ve işlediği fiil sebebiyle cezalandırılmasını amaçlar. İdari yaptırımlar bakımından idare hukuku kuralları geçerli

¹³ Ali Ulusoy, *İdari Yaptırımlar* (1. Baskı, 12 Yayıncılık 2013) 147.; Hamide Zafer, Gülfem Pamuk, ve Kerim Çakır, *Gerekçeli-Açıklamalı-İçihatlı Kabahatler Kanunu* (1. Baskı, Beta Yayıncılık 2014) 19.

¹⁴ Anayasa Mahkemesi, 2015/19616, 17.05.2018.

¹⁵ Berrin Akbulut, 'İdari Para Cezası ve İdari Para Cezasının Belirlenmesi' (2022) (9) Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 87, 88.

¹⁶ Mustafa Karabulut, *İdari Yaptırımların Hukuki Rejimi* (1. Baskı, Turhan Yayıncılık 2008) 22-25.

¹⁷ Ender Ethem Atay, *İdari Yargılama Hukuku* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 92.

¹⁸ Atilla İnan ve İbrahim Demir, *Açıklamalı- Gerekçeli Kabahatler Kanunu* (1. Baskı, Semih Ofset 2011) 143.

¹⁹ Ulusoy (n 13) 147-148.; Hafizoğulları ve Özen, (n 4) 175.

iken cezai yaptırımlar bakımından ceza hukuku kuralları uygulanmaktadır. Cezai yaptırımlar infaz kurumunda, idari yaptırımlar idare tarafından yerine getirilir. İdari yaptırımlar ile cezai yaptırımlar arasındaki fark “*ne bis in idem*” ilkesi bakımından söz konusudur. Söz konusu bu ilke CMK m. 223/7’de “*Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.*” yer almaktadır. Cezai yaptırımlar bakımından bu ilke geçerliyken idari yaptırımlar bakımından bu ilkenin, tam anlamıyla uygulandığı söylenemeyecektir. Kişinin aynı fiilinden ötürü hem idari yaptırım hem de cezai yaptırım uygulanması söz konusudur²⁰.

B. İdari Yaptırım Kararı ve Ceza Hükümü Verme Yetkisi

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 12’ye göre, “*Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.*” suçlar hakkında davaya bakma ve yargılama yapıp yaptırım uygulama yetkisi ilgili mahkemeye aittir. Kabahatlere ilişkin karar verme yetkisi bakımından ise KK’de detaylı düzenlemelere yer verilmiştir.

KK m.22 kabahate ilişkin yaptırım kararının idarî kurul, makam veya kamu görevlileri tarafından verilebileceğini şöyle belirtmiştir:

“(1) Kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye ilgili kanunda açıkça gösterilen idarî kurul, makam veya kamu görevlileri yetkilidir.

(2) Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri bu konuda yetkilidir.

(3) İdarî kurul, makam veya kamu görevlileri, ancak ilgili kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

(4) 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yer bakımından yetki kuralları kabahatler açısından da geçerlidir.”.

İlgili düzenlemeye göre kabahat sebebiyle idari yaptırım kararı verecek kurul, makam ve kamu görevlileri ilgili kanunlarda yer verilenler olmaktadır. Ancak kanunda açık bir düzenleme mevcut değilse ilgili kamu kurum ve kuruluşun en üst amiri tarafından

²⁰ Ferhat Yıldız, ‘İdari Yaptırımların Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması’ (2014) 9(92) THD 87, 89.

idari yaptırım kararı verilecektir. Örneğin, “5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu” m. 60’a göre Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun idari para cezası verme yetkisi yer almaktadır²¹.

Cumhuriyet savcısının idari yaptırım kararı verebileceği haller ise KK m. 23’te düzenlenmiştir:

“(1) Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

(2) Bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında bir kabahatin işlendiğini öğrenmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebileceği gibi, kendisi de idarî yaptırım kararı verebilir.

(3) Soruşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde Cumhuriyet savcısı bu nedenle idarî yaptırım kararı verir. Ancak, bunun için ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından idarî yaptırım kararı verilmemiş olması gerekir.”.

KK m. 23’e ek olarak bazı kanunlarda Cumhuriyet savcısı tarafından idari yaptırım kararı verilebileceği haller düzenlenmiştir. “6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” m. 18/7’de spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirine yer verilmiştir. “Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına alınmaz. Bu şekilde belirtilen alanlara giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır.”. Aynı kanun m. 23/3’e göre, “Bu Kanun hükümlerine göre idari para cezasına ve diğer idari yaptırımlara karar vermeye, Cumhuriyet savcısı yetkilidir.”. İdari tedbir olarak karar verilen, spor müsabakalarının seyirden yasaklanmasına Cumhuriyet savcısı, karar verecektir. Cumhuriyet savcısının bu kararına karşı KK’ye göre kanun yoluna başvurulabilir²².

²¹ Levent Korkut ve Cengiz Otacı, Türk Kabahatler Hukuku (4. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 116.

²² Özgenç (n 1) 1037.

Soruşturma kapsamındaki bir suçun yanında bir kabahatin de işlendiğinin öğrenilmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebilir. Ayrıca Cumhuriyet savcısı söz konusu durum hakkında kendisi de idari yaptırım kararı verebilir. Soruşturma konusu fiilin kabahat olduğunun anlaşılması halinde Cumhuriyet savcısı idari yaptırım kararı verir. Ancak bu durumda ilgili kamu kurum ve kuruluşunun idari yaptırım kararı vermemiş olması gerekmektedir²³. Cumhuriyet savcısı bu yetkisini iddianameyi hazırlayıp mahkemeye vermeden önce söz konusu fiilin bir suç değil de kabahat olduğunu anladığı takdirde dosyayı idareye göndermeyerek kendisi idari yaptırım uygular²⁴.

“298 sayılı Seçimlerin Temel hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun” un 175. maddesinde ilgili kanun hükümlerine göre idari para cezası vermeye Cumhuriyet savcısının yetkili olduğu düzenlenmiştir. Benzer bir diğer düzenleme Avukatlık Kanunu m. 17, m. 35/3 ve m. 63/2’de yer almaktadır²⁵. “Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu” (PVSK) ek m. 6/5’ e göre bir suç soruşturmasında polisin de konuyu araştırarak işlem yapmak ya da yaptırmak yükümlülüğü bulunur: “Yapılacak araştırma sonunda edinilen bilginin bir kabahate ilişkin olduğu hallerde, konu araştırılarak gerekli yasal işlem yapılır veya yapılması sağlanır.”. Aynı kanunun 4/A-a maddesinde bir kabahatin işlenmesini önlemek için ilgili kişinin durdurabileceğine yer verilmiştir. PVSK m. 15’de yer verilen “Polis; yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat لازمگelen kimseleri çağırır ve kendilerine lüzumu olan şeyleri sorar” düzenlemeye göre polisin çağırısına

²³ Özбек, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük (n 12) 54-55.; Fatma Ebru Gündüz ve Hakan Gündüz, ‘Kabahatler Kanunu’na Göre Cumhuriyet Savcısı Ve Mahkemenin İdari Yaptırım Kararı Verme Yetkisi’ (2022) (68) AD 111, 117.; “soruşturma dosyasında bir suçun yanısıra veya suçla birlikte bir kabahat işlendiğinin fark edilmesi halinde, Cumhuriyet Savcısının ilgili kabahat gereği kanunda gösterilen idari para cezasını kendisi verebileceği gibi ilgili kuruma da gönderebileceği, ancak soruşturma dosyasında suç oluşturduğu iddia edilen eylemin kabahat olduğunun anlaşılması, ayrıca bir suç nedeniyle soruşturmaya devam edilmeyeceği öğrenildiği halde ise Cumhuriyet Savcısının ilgili kabahat gereği kanunda gösterilen idari para cezasına doğrudan karar vermesi gerektiğini düzenlemektedir.”., Yargıtay 19 CD, 5879/5061, 29.5.2017.; Cumhuriyet Savcısının idari yaptırım kararı verme yetkisinin yargısal işlem özelliği taşımayıp salt idari yaptırım kararı verme olmasına ilişkin karar için bkz.: YCGK, 235/218, 30.10.2007.

²⁴ Ramazan Çağlayan, ‘Kabahatler Kanunu ve Uygulaması’, (2010) Perşembe Konferansları 147, 151.; Cumhuriyet Savcısı söz konusu idari yaptırım öngörülen fiil hakkında kovuşturma yapılamayacağı kanaatine varırsa idari yaptırım kararı uygulanmasına yer olmadığı kararı değil kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermektedir. Bkz.: Yargıtay 19 CD, 47/16121, 21.4.2016.

²⁵ Mustafa Akin, Bankacılığın Sarı Çizgileri Kabahatler (1. Baskı, Acar Basım 2013) 543.

uymayarak gelmeyen kişiler hakkında KK m. 32’de yer verilen “*emre aykırı davranış*” kapsamında sorumluluğun söz konusu olduğu ifade edilmektedir²⁶. Ancak KK m. 32/2’de yer alan; “*Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir.*” Bu hüküm gereği PYSK’de bu konuda açık düzenleme bulunmaması nedeniyle emre aykırı davranış kabahatinin oluşmayacağını düşünüyoruz.

KK m. 27/6: “*Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz merciinde incelenir.*”. Bu hükme göre, Cumhuriyet savcısının ayrı ayrı kovuşturmaya yer olmadığı kararı ve idari yaptırım kararı vermesi yerine tek bir kararla hem KYOK hem de idari yaptırım kararı vermesi gerekir²⁷.

KK m. 24’te de mahkeme tarafından da yaptırım kararı verilebileceği yer almaktadır: “*(1) Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idarî yaptırım kararı verilir.*”. Kovuşturma aşamasında fiilin, suç değil kabahat olduğunun anlaşılması halinde mahkeme; suça ilişkin beraat kararı vermek, kabahate ilişkin ise idari yaptırım kararı uygulamak durumundadır. Mahkemeye, dosyayı ilgili kamu kurum veya kuruluşuna gönderme yetkisi verilmemiştir²⁸. Yani iddianamenin kabulünden sonraki yapılan duruşmada söz konusu fiilin kabahat olduğu anlaşıldığı takdirde mahkeme görevsizlik kararı vermeyip idari yaptırıma hükmedecektir²⁹.

²⁶ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, Ceza Muhakemesi Hukuku (11. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023) 657.

²⁷ Korkut ve Otacı (n 21) 116.

²⁸ Nur Centel ve Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku (18. Baskı, Beta Yayıncılık 2020) 1040-1041.

²⁹ Yenisey ve Nuhoglu (n 26) 744.; Murat Volkan Dülger ve Şaban Cankat Taşkın, Ceza Muhakemesi Hukuku (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 165., “*gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiş, bu karara Samsun Cumhuriyet savcısı tarafından 15.06.2005 tarihinde "5326 sayılı Kabahatler Yasasının 24. maddesi uyarınca; mahkemece yargılamaya devam edilerek işin sonuçlandırması gerekirken, görevsizlik kararı verilmesinin isabetsiz olduğundan bahisle" itiraz edilmiş, bunun üzerine de, Samsun 4. Asliye Ceza Mahkemesince 20.06.2005 gün ve bila değişik iş sayı ile; "...5326 sayılı Kabahatler Kanunun 24. maddesi ile kovuşturma konusu fiilin kabahat olduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verileceğinin düzenlendiği yine davanın da 01.06.2005 tarihinden önce açıldığı bu durumda mahkemenin davanın esası hakkında 5326 sayılı Kanunun 24. maddesi gereğince bir karar verilmesi gerekirken görevsizlik kararı verilmesinde isabet görülmediğinden Samsun C.Başsavcılığının 15.06.2005 tarihli yazıları ile yaptığı itirazın kabulü ile itiraza konu Samsun 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 03.06.2005 tarih ve 2005/481 esas 2005/560 karar numaralı görevsizlik kararının*

Suç sebebiyle ceza ve güvenlik tedbirine hükmetmeye yetkili makam mahkemedir³⁰. Kabahatler sebebiyle yaptırıma hükmedecek olan makamlar ise ilgili kanunun 22. maddesinde yer verilen yetkililer, cumhuriyet savcısı ve kovuşturma aşamasında mahkeme olmaktadır. İdari yaptırım kararını verecek makam ilk derece mahkemeleriyle sınırlı olmayıp istinaf mahkemesi ve Yargıtay da idari yaptırım kararı verebilecektir³¹.

Ceza mahkemeleri tarafından verilen karar “*idari yaptırım kararı*” olsa da adli nitelikteki bir hükmün yargılama süreci ile aralarında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Sadece verilen hüküm idari niteliktedir³². İlgili düzenleme ile yasa koyucu yeni ceza adaleti sistemi ve bu sistemde yer alan kabahatler bakımından işlerin daha hızlı ve etkin bir şekilde yürümesini amaçlamaktadır³³.

KK m. 32’de “emre aykırı davranış” kabahatine yer verilmiştir. İlgili hükmün ilk fıkrasında, “*Yetkili makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir.*” denilerek adli işlemleri yerine getirmekle görevli tüm mahkemeler kastedilerek bu durumda da mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilebileceği düzenlenmiştir³⁴. Benzer bir düzenleme KK m. 43/A’da yer almaktadır. “*Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;idari para cezasına karar*

kaldırılmasına, davanın esası hakkında karar verilmek üzere dosyanın görevli ve yetkili Samsun 1. Sulh Ceza Mahkemesine gönderilmesine..” karar verilmiştir.”, YCGK, 140/158, 26.6.2007.

³⁰ Zafer (n 10) 194.

³¹ Muharrem Civan, ‘Kabahatler Kapsamında Yargı Erkinin İdari Yaptırım Kararı Verme Yetkisi’, (2024) 28(4) AHBVÜHFD 497, 509.; BAM 10 CD, 4219/867, 1.4.2019.; Yargıtay 20 CD, 200/2306, 11.4.2017.

³² Civan (n 31) 510.

³³ Akın (25) 544.

³⁴ Civan (n 31) 512.; Yargıtay 7 CD, 25331/5507, 21.3.2022.

vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir.” şeklindedir.

C. Ceza Hükümü ve İdari Yaptırım Kararı

CMK 232/2’de suçlar hakkında yapılan yargılama sonucunda verilen hükmün içeriğine yazılması gereken bilgiler detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. “(1) Hükümün başına, "Türk Milleti adına" verildiği yazılır. (2) Hükümün başında; a) Hükümü veren mahkemenin adı, b) Hükümü veren mahkeme başkanının ve üyelerinin veya hâkimin, Cumhuriyet savcısının ve zabıt kâtibinin, katılanın, mağdurun, vekilinin, kanunî temsilcisinin ve müdafinin adı ve soyadı ile sanığın açık kimliği, c) Beraat kararı dışında, suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi, d) Sanığın gözaltında veya tutuklu kaldığı tarih ve süre ile halen tutuklu olup olmadığı, Yazılır. (3) Hükümün gerekçesi ve varsa karşı oy gerekçesi, tümüyle tutanağa geçirilmemişse açıklanmasından itibaren en geç onbeş gün içinde dava dosyasına konulur.⁷⁴ (4) Karar ve hükümler bunlara katılan hâkimler tarafından imzalanır. (5) (Değişik: 24/11/2016-6763/31 md.) Hüküm sonucu tefhim edildikten sonra gerekçeli karar imzalanmadan hâkim ölür veya herhangi bir sebeple kararı imzalayamayacak hâle düşerse, yeni hâkim, tefhim edilen hükme uygun olarak gerekçeli kararı bizzat yazarak imzalar. Toplu mahkemelerde böyle bir durumun gerçekleşmesi hâlinde, hüküm diğer hâkimler tarafından imzalanır ve başkan veya en kıdemli hâkim tarafından, hükmün altına diğer hâkimin imza edememesinin sebebi yazılarak imza olunur. (6) Hüküm fıkrasında, 223 üncü maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığının, başvuru olanağı varsa süresi ve merciinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir. (7) Hükümlerin nüshaları ve özetleri mahkeme başkanı veya hâkim ile zabıt kâtibi tarafından imzalanır ve mühürlenir.”.

KK m. 25’e göre ise idari yaptırım kararı bir tutanağa bağlanmışsa tutanak şu hususları içermelidir: “(1) İdarî yaptırım kararına ilişkin tutanakta;

- a) Hakkında idarî yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresi,
- b) İdarî yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiili,

c) Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün deliller,

d) Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliği,

Açık bir şekilde yazılır. Tutanakta, ayrıca kabahati oluşturan fiil, işlendiği yer ve zaman gösterilerek açıklanır.”.

İlgili hükümde idari yaptırım kararı bir tutanağa bağlanmışsa tutanakta yer alması gereken hususlar belirtilmiştir. Kabahat fiili hakkında tutanak düzenlenmesi bir kabahatin işlendiğinin “suçüstü” tespit edilmesi demektir. Bu sebeple kabahatlerde “kabahatüstü” hal bir muhakeme şartı olarak kabul edilebilir³⁵.

İdari yaptırım kararında söz konusu hususların yanı sıra Anayasa’nın m. 40/2 hükmü gereği, “Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.” tutanakta idari para cezasının ödeme süresi, ödeme yeri, ilgili kanun yolu, mercii ve süresi, taksitli ödeme ve indirimli ödemeyi talep hakkı ve ödeme yapılmaması halinde uygulanacak olan müeyyideler ve tebliğ tarihi bilgilerine de yer verilmelidir³⁶.

Cezai yaptırımlar için açıkça yer verilen gerekçeli olma zorunluluğuna KK’de yer verilmemiştir³⁷. Ancak, Anayasa m. 141/3’e göre, “Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.” denilmektedir. Bu durumda idari yaptırım kararı mahkeme tarafından verildiyse gerekçeli olmak zorundadır. Ayrıca, CMK m. 34’te hâkim ve mahkeme kararlarının verdiği bütün kararların gerekçeli olması gerektiği düzenlenmiştir. Hükümün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar CMK m. 230’da düzenlenmiştir³⁸. İdari yargı makamlarının verdiği idari yaptırım kararlarının gerekçeli olmasına açıkça yer verilme dahi hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olarak bu kararlar da gerekçe içermelidir³⁹.

³⁵ Yenisey ve Nuhoglu (n 26) 650.

³⁶ Akın (n 25) 547.

³⁷ Yıldız (n 20) 93.

³⁸ Yargıtay 6 CD, 16911/8318, 3.7.2007.; Yargıtay 8 CD, 7500/7107, 23.10.2007.; Anayasa Mahkemesi, 2019/37354, 19.1.2023.

³⁹ Danıştay İDDK, 1800/267, 21.04.2011.; Danıştay İDDK, 769/525, 17.10.1997.

D. Ceza Hükümünün ve İdari Yaptırım Kararlarının Tebliği ve Tefhimi

Suçlar hakkında verilen kararların açıklanması ve tebliği CMK m. 35'te düzenlenmiştir. *“(1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir. (2) Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunur. (3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır.”*.

Kabahatler hakkında da benzer düzenleme kabul edilmiştir. KK m. 26'da idari yaptırım kararlarının nasıl tebliğ edileceği düzenlenmiştir:

“(1) İdarî yaptırım kararı, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgili kişiye tebliğ edilir. Tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, mercii ve süresi açık bir şekilde belirtilir.

(2) İdarî yaptırım kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde tutanakta bu husus açıkça belirtilir. Bu karara karşı başvurabileceği kanun yolu, mercii ve süresine ilişkin olarak bilgilendirildikten sonra kişinin karar tutanağını imzalaması istenir. İmzadan kaçınılması halinde bu durum tutanakta açıkça belirtilir. Karar tutanağının bir örneği kişiye verilir.

(3) Tüzel kişi hakkında verilen idarî yaptırım kararları her halde ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir.

(4) (Ek: 18/5/2017-7020/15 md.) İdari yaptırım kararları, Maliye Bakanlığı ile idari yaptırım kararı verenler arasında yapılacak protokoller çerçevesinde, kararı verenler adına 213 sayılı Kanunun 107/A maddesi hükümlerine göre kurulan teknik altyapı kullanılmak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından elektronik ortamda tebliğ edilebilir. Elektronik ortamda yapılan tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır. Bu şekilde yapılan tebligatlar, birinci fıkra kapsamındaki tebliğ yerine geçer.”.

İdari karar tebliğ edilmemişse, işlem tamamlanmamış olacak bu nedenle işlem herhangi bir sonuç meydana getirmeyecektir⁴⁰. İdari yaptırım kararlarının tebliği ilgili düzenlemede yer alan kurallara uygun olarak yapılacak olup kanunlarda tebliğ usulüne ilişkin farklı bir düzenleme yer alsa da KK m. 26 uygulanacaktır⁴¹.

II. CEZA HÜKÜMLERİNİN VE İDARİ YAPTIRIM KARARLARININ KESİNLEŞMESİ

A. Ceza Hükümleri Bakımından

Davaya bakan mahkeme yargılama yaparken hata yapması ve gerçeğe aykırı olan kararlar verebilmektedir. Bu hataların giderilmesi, maddi hukuka uygun ve hakkaniyetli karar verilebilmesi için bir denetim mekanizmasına ihtiyaç vardır. Bu da davaya bakan mahkemeden farklı başka bir yargılama makamının incelemesi ile gerçekleştirilebilir⁴². Kanun yolları, yargılama makamlarının verdiği hukuka aykırı veya yanlış olduğu düşünülen kararların başka bir makam tarafından incelendiği yasal yollardır⁴³. Kanun yolları ile ilgili genel açıklamalar CMK m. 260 ve devamı hükümlerde düzenlenmiştir. Ceza hukukunda kanun yolları olağan ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. CMK m. 267 ve devamındaki hükümlerde olağan kanun yolları, m. 308 ve devamındaki hükümlerde ise olağanüstü kanun yolları düzenlenmiştir. Olağan kanun yolu, kesinleşmemiş kararlara karşı gidilen yollardır ve itiraz (CMK m. 267-271), istinaf (CMK m. 272-285) ve temyiz (CMK m. 287-307) olarak yer almaktadır. Olağanüstü kanun yolu ise kesinleşmiş kararlara karşı başvurulanan bir yoldur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın İtirazı (CMK m. 308), Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itiraz yetkisi (CMK m. 308/A), kanun yararına bozma (CMK m. 309-310) ve yargılamanın yenilenmesi (CMK m. 311-323) şeklindedir⁴⁴.

⁴⁰ Centel ve Zafer (n 28) 1042.

⁴¹ Akın (n 25) 549.

⁴² Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Ceza Muhakemesi Hukuku (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 736.; Dülger ve Taşkın (29) 773.; Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 591.; Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 917.; Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Esra Alan, Özge Sırma Gezer, Yasemin F. Saygılar, Özdem Özyıldırım, Efser Erden Tütüncü ve Mehmet Can Tok, Nazari Ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 661.

⁴³ Centel ve Zafer (n 28) 888.

⁴⁴ Centel ve Zafer (n 28) 888.; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı aslında kesinleşmemiş kararlara karşı gidilen bir yol olmakla beraber CMK'de bu kanun yolu olağanüstü kanun yolları arasında

CMK m. 260 ve devamı maddelere göre, Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, şüphelinin ve sanığın yasal temsilcisi, eşi, avukatı ve ilgili kanuna göre katılan sınavını almış kişiler ve tutuklu kanun yoluna başvurabilir. Ancak CMK m. 311 ve devamı hükümlerde yer alan bir olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurabilecek kişiler hakkında kanunda özel bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, CMK m. 313 gereği, cezanın infaz edilmesi veya hükümlünün ölmesi yargılamanın yenilenmesine engel olmamaktadır. Hükümlünün ölmesi halinde ölenin eşi, üstsoyu, altsoyu, kardeşleri yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilirler. Ayrıca bu kişilerin yokluğu halinde Adalet Bakanı da yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurabilecektir.

Kanun yollarında, 7499 sayılı “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 12.03.2024 tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete’de yapılan değişiklik ile istinaf ve temyiz kanun yoluna başvuru süresi “*hükümün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta*” şeklinde değiştirilmiştir.⁴⁵ CMK m. 268/1 gereği itiraz kanun yoluna başvuru için gereken süre “*kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren iki hafta*” şeklindedir.

Ceza hukukunda kanun yollarına başvuru bir dilekçe ile veya tutanağa geçirilmek üzere zabıt kâtibine beyanda bulunmak üzere yapılmaktadır⁴⁶. İtiraz kanun yoluna ilişkin yapılan başvurular iki hafta içerisinde kararı veren makama yapılmaktadır (CMK m. 268)⁴⁷.

düzenlenmiştir., Yener Ünver ve Hakan Hakeri, Ceza Muhakemesi Hukuku (17. Baskı, Adalet Yayıncılık 2020) 790.; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 42) 759.; Dülger ve Taşkın (n 29) 774.; Şahin ve Göktürk (n 42) 592.

⁴⁵ Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 7499, Kabul Tarihi: 02.03.2024, RG 12.03.2024/32487.

⁴⁶ CMK m. 268, “(1) Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren iki hafta içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır.”. Benzer düzenleme için bkz.: CMK m. 273/1 ve CMK m. 291.

⁴⁷ Başvuruyu incelemeye yetkili merciler ise, CMK m. 268/3’ e göre, “a) (Değişik: 18/6/2014-6545/74 md.) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin

CMK m. 265'e göre, "(1) Cumhuriyet savcısı tarafından aleyhine kanun yoluna gidilen karar, sanık lehine bozulabilir veya değiştirilebilir. Cumhuriyet savcısı, kanun yoluna sanık lehine başvurduğunda, yeniden verilen hüküm önceki hükümde tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içeremez.". Aleyhe bozma yasağı ile sanığın aleyhine verilen kararlara karşı çekinmeden, rahatlıkla kanun yollarına başvurması amaçlanmıştır⁴⁸. Ceza hukukunda suçlar bakımından istinaf (CMK m. 283), temyiz (CMK m. 307/5), kanun yararına bozma (CMK m. 309/4) ve yargılamanın yenilenmesi (CMK m. 323/2) aşamaları için aleyhe bozma yasağı (reformatio in peius/pejus) öngörülmüştür⁴⁹. İtiraz kanun yoluna yalnızca hakimlik makamı kararları için gidildiğinden mahkeme tarafından verilen mahkûmiyet kararları bakımından bu yol mümkün olmadığından itiraz kanun yolunda aleyhe bozma yasağı söz konusu değildir⁵⁰. Aleyhe bozma yasağı sadece cezalar bakımından yani adli para cezaları ve hapis cezalarına bakımından uygulanacaktır. Yargıtay güvenlik tedbirleri bakımından aleyhe

bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir. b) (Değişik:8/7/2021-7331/24 md.) Sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hâllerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hâkimliği işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyor ise itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir. c) Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulundukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir. d) Naip hâkim kararlarına yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları ağır ceza mahkemesi başkanına, istinabe olunan mahkeme kararlarına karşı yukarıdaki bentlerde belirtilen esaslara göre bulundukları yerdeki mahkeme başkanı veya mahkemeye aittir. e) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları ile Yargıtay ceza dairelerinin esas mahkeme olarak baktıkları davalarda verdikleri kararlara yapılan itirazlarda; üyenin kararını görevli olduğu dairesinin başkanı, daire başkanı ile ceza dairesinin kararını numara itibarıyla izleyen ceza dairesi; son numaralı daire söz konusu ise birinci ceza dairesi inceler."

⁴⁸ Dülger ve Taşkın (n 29) 793.; Centel ve Zafer (n 28) 900.; Ünver ve Hakeri (n 44) 746.; Şahin ve Göktürk (n 42) 601.

⁴⁹ Dülger ve Taşkın (n 29) 792-794.; Şahin ve Göktürk (n 42) 602-603.; Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özyayın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 688-689.; Sadece temyiz aşaması için geçerli olup istinaf ve yargılamanın yenilenmesinde uygulanmayacağına yönelik görüş için bkz.: Centel ve Zafer (n 28) 899-900.; İstinaf, temyiz ve kanun yararına bozma için geçerli olduğuna yönelik görüş için: Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 42) 748.; İstinaf, temyiz ve yargılamanın yenilenmesi için uygulanabileceğine yönelik görüş için bkz.: Ünver ve Hakeri (n 44) 747.

⁵⁰ Yenisey ve Nuhoglu (n 26) 935.; Dülger ve Taşkın (n 29) 794.

bozma yasağının uygulanamayacağına karar vermiştir⁵¹. Bir kazanılmış hak olarak kabul edilen aleyhe bozma yasağı⁵² özel hukukta ve idari yargılama hukukunda geçerli olmaktadır⁵³. KK’de aleyhe bozma yasağına yer verilmemiştir. Kanunda idari para cezalarının artırılmayacağına ilişkin bir kuralın mevcut olmaması eksikliklerdir. Yani sulh ceza hakimi kişi aleyhine idari para cezasının miktarını artırabilir⁵⁴ görüşlerine karşın biz hukukun genel ilkeleri uyarınca aleyhe bozma yasağının kabahatler yönünden de geçerli olduğunu düşünüyoruz. KK’ye bu yönde bir ekleme yapılmasıyla bu belirsizliğin ortadan kaldırılması yerinde olacaktır.

CMK m. 267 ve devamı hükümlerde bir olağan kanun yolu olan itiraz kanun yolu düzenlenmiştir. İlgili hükümlere göre, hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilmektedir. İtirazın konusu kural olarak hâkim kararları istisnai olarak ise mahkeme kararlarıdır. Aksi belirtilmedikçe, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminin verdiği kararlar, mahkeme naibinin verdiği kararlar, istinabe olunan hâkimin kararları ve mahkeme başkanı sıfatıyla verilen kararlar hâkim kararlarıdır⁵⁵. Kural olarak mahkeme kararlarına karşı istinaf ve temyiz yoluna başvurulur⁵⁶. İtiraz yolunda karar hem hukuki hem maddi yönden denetlenmektedir⁵⁷.

CMK m. 272 ve devamı hükümlerde istinaf kanun yolu düzenlenmiştir. İstinaf kanun yoluna başvurulabilecek kararlar CMK m. 271/1 ve m. 271/2’de yer verilmiştir. Buna göre, ilk derece mahkemelerinin verdiği kararlara karşı ve hükümden önce verilmiş olup hükme esas teşkil eden veya başka bir kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme

⁵¹ YCGK, 301/296, 12. 12. 2006.; Dülger ve Taşkın (n 29) 794.; Güvenlik tedbirlerine karşı da aleyhe bozma yasağının uygulanacağı yönündeki görüş için bkz.: Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özyayın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 687.; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 42) 752.

⁵² YCGK, 53/70, 1.4.2008.; Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 42) 752.

⁵³ Danıştay 10 D, 13819/6847, 16.10.2019.; Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku (16. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 252.

⁵⁴ Zafer, Pamuk ve Kerim (n 13) 27-28.

⁵⁵ Centel ve Zafer (n 28) 904.

⁵⁶ Dülger ve Taşkın (n 29) 798.

⁵⁷ Ünver ve Hakeri (n 44) 750.; Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özyayın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 689.

kararlarına karşı hükümle beraber istinaf yoluna başvurulabilir⁵⁸. İstinaf kanun yoluna hem hukuki hem de maddi açıdan başvurulabilir⁵⁹.

İstinaf kanun yoluna başvuru dilekçesi ilgili hükmü veren mahkemeye verilir. Hükümü veren mahkeme tarafından gerekli şartların taşınıp taşınmadığı konusundaki incelemeden sonra dosya bölge adliye mahkemesine gönderilir (CMK m. 276 ve m. 277).

Temyiz yoluna başvuru için hükmün CMK m. 288 gereği hukuka aykırı olması yani bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması gerekmektedir⁶⁰. Temyiz, istinaf kanun yoluna başvuru ile kanunda gösterilen diğer hallerin varlığı halinde başvuru yapılan ve sadece hukuki incelemenin yapıldığı bir kanun yolu olmaktadır⁶¹. Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma kararları dışındaki verilen kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabilir (CMK m. 286/1)⁶². Ayrıca CMK m. 286/3’de yer verilen suçlardan dolayı bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kararlar temyiz edilebilir. Hükümden önce verilmiş olup hükme esas teşkil eden veya başka bir kanun yolu öngörülmemiş olan mahkeme kararları da hükümle beraber temyiz olunabilir (CMK m. 287/1).

Temyiz başvurusuna ilişkin dilekçe bölge adliye mahkemesine verilir. Bölge adliye mahkemesinin gerekli şartların taşınıp taşınmadığı konusundaki yaptığı inceleme sonucunda dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir (CMK m. 296 ve m. 297).

⁵⁸ CMK m. 272/3’de istinaf kanun yoluna başvurulamayacak haller yer almaktadır. Bunlar, “(3) *Ancak;*
a) *(Değişik: 31/3/2011-6217/23 md.) Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen onbeşbin Türk Lirası dâhil adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine,*
b) *Üst sınırı beşyüz günü geçmeyen adli para cezasını gerektiren suçlardan beraat hükümlerine,*
c) *Kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümlere, Karşı istinaf yoluna başvurulamaz. (Ek cümle: 14/4/2020-7242/17 md.) Bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.”* şeklindedir.

⁵⁹ Dülger ve Taşkın (n 29) 812.; Şahin ve Göktürk (n 42) 608-609.; Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 947.

⁶⁰ Centel ve Zafer (n 28) 920.; Şahin ve Göktürk (n 42) 622.

⁶¹ Ünver ve Hakeri (n 44) 758.; Centel ve Zafer (n 28) 109.; Dülger ve Taşkın (n 29) 839-840.; Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 981.

⁶² Temyiz yoluna başvurulamayacak kararlar CMK m. 286/2’de düzenlenmiştir.

Olağanüstü kanun yolu olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı, Yargıtay ceza dairelerinden birinin vermiş olduğu karara karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen ya da istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde Ceza Genel Kurulu'na itiraz edebilir (CMK m. 308/1). Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı ise, bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kesin nitelikteki kararlara karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının, re'sen ya da istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde kararı veren daireye itiraz etmesidir (CMK m. 308/A-1). Kanun yararına bozma ise CMK m. 309'da düzenlenmiştir. Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ancak istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşen kararlara karşı veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu gerekçesiyle, Adalet Bakanlığı'nın istemi üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının ilgili karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazıyı Yargıtay'ın ilgili ceza dairesine vermesidir. Yargılamanın yenilenmesi CMK m. 311 ve devamı hükümlerde düzenlenmiştir. Kanunda yer verilen ve hükümlünün lehine (CMK m. 311) ve hükümlü ve sanık aleyhine yargılamanın yenilenmesi (CMK m. 314) olmak üzere düzenlenen sınırlı sayıdaki sebeplerin varlığı halinde⁶³ ilgili kişilerin istemi üzerine hükmü veren mahkemeye dilekçe ile başvurulması halidir. CMK m. 315/2 gereği, yargılamanın yenilenmesine hatanın giderilmesini sağlayacak başka bir yol bulunmadığı takdirde başvurulur.

B. Kabahatler Bakımından

KK'de idari yaptırım kararlarına karşı başvurulabilecek iki yol vardır. KK m. 27'de düzenlenen sulh ceza hâkimliğine başvuru ve KK m. 29'da yer verilen itiraz yoludur.

Kural olarak kabahatler ile ilgili idari yaptırım kararlarını inceleyecek merci KK m. 27'de yer aldığı gibi adli yargıdır. Ancak özel kanunlarda yer alan düzenlemeler saklıdır⁶⁴.

KK m. 27'ye göre;

⁶³ Ünver ve Hakeri (n 44) 806.; Centel ve Zafer (n 28) 963.; Şahin ve Göktürk (n 42) 660.; Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 1040.

⁶⁴ Bkz.: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.78/2'de ilgili kanun hükümlerine göre verilen idari yaptırım kararlarına karşı idari yargıya başvurulabileceği düzenlenmiştir., Kahveci (n 3) 627-629.

“(1) İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

(2) Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla bu sürenin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilir. Bu başvuru, kararın kesinleşmesini engellemez; ancak, mahkeme yerine getirmeyi durdurabilir.

(3) Başvuru, bizzat kanunî temsilci veya avukat tarafından sulh ceza mahkemesine verilecek bir dilekçe ile yapılır. Başvuru dilekçesi, iki nüsha olarak verilir.

(4) Başvuru dilekçesinde, idarî yaptırım kararına ilişkin bilgiler, bu karara karşı ileri sürülen deliller açık bir şekilde gösterilir. Dilekçede ayrıca, başvurunun süresinde yapılmasını engelleyen mücbir sebep dayanaklarıyla gösterilir.

(5) (Değişik: 6/12/2006-5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir.

(6) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) Soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı başvuru da bu itiraz merciinde incelenir.

(7) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir.

(8) (Ek: 6/12/2006-5560/34 md.) İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür.”.

KK m. 27/1’de yer verilen idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin yaptırımlara karşı sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılmasının Anayasa’nın 2.,

125., 153. ve 155. maddelerine aykırılık sebebiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmıştır. Ancak başvuru reddedilmiştir⁶⁵. Kabahatler hakkında kanunlarda açıkça idari yargı yetkili kılınmadıkça sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi görevli olmaktadır⁶⁶.

Sulh ceza mahkemeleri, sulh ceza hâkimliğine dönüştürülmüştür. KK'de gerekli düzeltme yapılmamıştır ve bu sebeple sulh ceza mahkemesi ifadesini sulh ceza hâkimliği olarak yorumlamak gerekmektedir. Burada görevli sulh ceza hâkimliği kabahati uygulayan makamın bulunduğu yerdeki görev yapan hâkimliktir⁶⁷.

Kabahatler hakkında verilen idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi idari yaptırım kararlarına karşı kararın tefhimi veya tebliğinden itibaren on beş gün içinde sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılabileceği düzenlenmiştir. Aksi takdirde idari yaptırım kararı kesinleşecektir⁶⁸.

KK m. 3/1-a'ya göre: *“İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, uygulanır”*. Bu düzenlemeye göre KK, idari yaptırımlara karşı iki ayrı denetim yoluna imkân tanımaktadır. Diğer kanunlarda aksi yönde bir hüküm bulunursa, bu hükme göre idari

⁶⁵ Elif Bekar, ‘Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi’ (2011) 69(1-2) İÜHFD 1033, 1036.; Anayasa Mahkemesi 58/50, 12.4.2006.; Karşı oy içi bkz.: *“Ceza değil idari işlem niteliğinde olan idari yaptırımların, Türk hukuk sisteminin kökleşmiş kurumları ve Anayasa kuralları gereğince, idari yargı denetimine tabi olması gerekir. Adli yargının görev alanını, idari yargı aleyhine genişleten, idari para cezalarına karşı itirazların ceza mahkemesince incelenmesini öngören yasa kuralı, Anayasa’nın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırıdır. Bu nedenle iptali gerekir.”*; Ayşegül Kula, ‘Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümleri’ (2019) (140) TBBD 43, 52.

⁶⁶ Anayasa Mahkemesi, 2005/35, 1.3.2006.; Hüsamettin Uğur, ‘Yüksek Mahkeme Kararları Işığında Kabahatler Kanunu’na Göre Kanun Yolları (Başvuru Ve İtiraz)’ (2010) 23(89) TBBD 405, 407.; Aksi yönde bkz.: Mustafa Karabulut, ‘İdari Yaptırımların Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesinin Kabahatler Kanunu Hakkındaki Kararı’ (2006) 1(3) THD 63, 67.; bkz; *“5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun İkinci Kısımında “Çeşitli kabahatler” başlığı altında düzenlenen fiilleri, ağırlıklı olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 526. ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan kabahatler oluşturmaktadır. 5252 sayılı Yasa’nın 7. maddesiyle, çeşitli yasalarda hafif hapis veya hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımlar idari para cezasına dönüştürülmüştür. Yaptırımın adının yasa ile “idari” olarak değiştirilmesinin, bu tür yaptırım uygulanacak eylemlerin gerçekte ceza hukuku alanına giren suç olma özelliklerini etkilemeyeceği açıktır.”*, Anayasa Mahkemesi, 108/35, 1.3.2006.

⁶⁷ Berrin Akbulut, Kabahatler Hukuku (1. Baskı, Adalet Yayıncılık, 2022) 655.

⁶⁸ Yargıtay 7 CD, 5043/13676, 26.6.2014.; Yargıtay 19 CD, 33682/5493, 24.5.2021.

yaptırıma itiraz edilecektir. Konuya ilişkin özel bir hüküm bulunmaması halinde ise KK m. 27/1'e göre karara itiraz edilecektir⁶⁹.

Düzenlemeye göre, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılabilecektir. Bu durumda idari tedbir kararlarına karşı kanunda açıkça bir düzenleme yer almadığından idari yargıya başvurulacaktır. İdari tedbir kararları hakkında idari yargıda iptal davası açılabilir⁷⁰.

Başvuru yoluna hakkında idari yaptırım kararı verilmiş kişiler başvurabilir⁷¹. Ayrıca KK m. 27/3 gereği, kişinin yasal temsilcisi ve avukatı da başvurabilir.

KK m. 27/5'e göre, mahkemenin verdiği idari yaptırım kararına karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir⁷². KK m. 27/6 gereği Cumhuriyet savcısı tarafından fiilin, suç değil kabahat olduğu anlaşılırsa kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilir. Cumhuriyet savcısı ayrıca fiilin kabahat olması sebebiyle idari para cezasına karar verir. Ancak Cumhuriyet savcısının fiilin, kabahat değil suç olduğu yönündeki kararına itiraz edilebilir⁷³.

Cumhuriyet savcısının yaptığı soruşturma sonucunda fiilin suç değil de kabahat olduğunun anlaşılması üzerine verilen kovuşturmayaya yer olmadığına kararına karşı itiraz edilmesi durumunda CMK m. 173/1 gereği Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine başvurulacaktır. Bahsi geçen itiraz kanun yolu olmayıp kendine özgü bir itirazdır⁷⁴.

Mahkeme söz konusu fiilin suç değil de kabahat olduğunu tespit eder ve idari yaptırım kararı verirse yapılan yargılama sonucunda da kişinin beraat edip kanun yoluna başvurması halinde KK m. 27/7 gereği idari yaptırım kararına itiraz da bu kanun yolu merci tarafından incelenecektir. İtirazı inceleyecek olan makam ağır ceza mahkemesi

⁶⁹ Centel ve Zafer (n 28) 1042.

⁷⁰ Akın (n 25) 539.; Zafer, Pamuk ve Kerim (n 13) 25.; Centel ve Zafer (n 28) 1043.

⁷¹ Kangal (n 2) 477.

⁷² "...mahkemelerince verilen idari yaptırım kararları temyizi kabil olmayıp, itirazı mümkün bulunduğundan temyiz dilekçesi itiraz mahiyetinde kabul edilerek gereği mahallinde değerlendirilmek üzere dosyanın incelenmeksizin iadesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE,"., Yargıtay 19 CD, 797/15786, 18.4.2016.

⁷³ İnan ve Demir (n 18) 174.

⁷⁴ Cumhur ve Şahin (n 42) 606.; Kahveci (n 3) 634.; Zafer, Pamuk ve Kerim (n 13) 26.

olmasına rağmen iki ayrı yargı kolundan da farklı karar verilmesi engellemeye çalışılmıştır⁷⁵.

İlgili suçtan dolayı beraat ve kabahat sebebiyle de idari yaptırım kararı verildiği takdirde ilgili beraat kararına karşı Cumhuriyet savcısı veya katılan kişi ya da ilgili kişinin temsilcisi veya avukatı kanun yoluna yani istinaf veya temyiz yoluna başvurduğunda idari yaptırım kararına karşı itirazda istinaf ve temyiz yolunda incelenecektir. Ancak beraat kararına karşı kanun yoluna başvurulmazsa bu durumda KK m. 29/1'e göre idari yaptırım kararına karşı itiraz yoluna başvurulabilir⁷⁶. İtiraz, CMK m. 268/3-c gereği itiraz merciince incelenecektir⁷⁷.

İdari yaptırım kararlarının mahkeme tarafından verilmesi halinde KK m. 29 gereği itiraz yoluna başvuru mümkün olduğundan kişinin beraat kararına karşı kanun yoluna başvurmadığı durumda da idari para cezası hakkında ayrıca KK m. 29 uyarınca itiraz yoluna gidilmesinin önünde bir engel olmadığı kanaatindeyiz. Ancak Cumhuriyet savcısı veya katılan beraat kararına karşı kanun yoluna gitmekteyse, eylemin suç oluşturduğu yani kabahat olmadığı gerekçesiyle kanun yoluna başvurduğu takdirde ilgili kanun yolu merci fiilin suç mu kabahat mi teşkil ettiği konusunda karar verecek olup idari yaptırım kararına edilen itiraz da bu merci tarafından incelenecektir.

⁷⁵ Uğur (n 66) 416.; "Sanık hakkında 3213 sayılı Maden Kanunu'na aykırılık suçundan verilen idari yaptırım hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına dair kararın, 5326 sayılı Kanun'un 29. maddesi uyarınca itiraza tabi olduğu ve anılan Kanun'un 27/7. maddesinde, kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idari yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir." düzenlemesi bulunmakta ise de; mahkemece hırsızlık suçundan açılan davada beraat kararı verilmediği, yalnızca 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 12/5. maddesi uyarınca idari yaptırım hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verildiğinin anlaşılması karşısında, hükmün temyiz olanağı bulunmadığından ve 5271 sayılı CMK'nın 264. maddesine göre de kanun yolunun ve merciin belirlenmesinde yanlış başvuranın hakkını ortadan kaldırmayacağından, katılan vekilinin istemi itiraz niteliğinde kabul edilerek, itirazın merciince incelenmesi için dosyanın incelenmeksizin mahalline İADESİNE,"., Yargıtay 2 CD, 22120/1257, 26.1.2016.; Yargıtay 2 CD, 3878/5897, 19.3.2015.

⁷⁶ Akbulut, Kabahatler Hukuku (n 67) 688-689.; Kangal (n 2) 471.

⁷⁷ Akbulut, Kabahatler Hukuku (n 67) 688-689.

KK m. 27/8 gereği, idari yaptırım kararı ile birlikte idari yargının görev alanına giren kararın da verilmiş olması halinde idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık talepleri ve işlemin iptali talebi birlikte idari yargıda görülecektir⁷⁸.

Mücbir sebebin varlığı halinde on beş günlük süre içerisinde kanun yoluna başvurulamaması durumunda bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içerisinde kanun yoluna başvurulması gerekmektedir. Kanun yoluna başvuru şahsen, kanuni temsilci veya avukat tarafından yapılabilir. Başvuru yetkili merciye dilekçe ile yapılır ve iki nüsha olarak verilir. Dilekçede, idari yaptırım kararına ilişkin bilgiler ve ileri sürülen delillere yer verilir. Mücbir sebep sebebiyle başvuru yapıldığı takdirde dilekçede başvurunun süresinde yapılmasını engelleyen mücbir sebep dayanaklarına yer verilir.

KK’de istinaf kanun yolu öngörülmediği için kabahatlere karşı istinaf yoluna gidilmemektedir⁷⁹.

Diğer kanunlarda idari yaptırım kararlarına karşı, idari yargıya başvurulmasını gerektiren hükümlerin geçerliliği korunur. KK m. 27/8’e göre idari yaptırım kararıyla birlikte bu kararın uygulandığı kişiye idari yargının görev alanına giren bir işlem tesis edilirse yine idari yargıda açılan iptal davasında idari yaptırımın hukuka aykırılık iddiaları da incelenebilecektir.

KK m. 27/8’e göre, “İdarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görülür.” Yani adli yargının görev alanına giren bir idari yaptırım

⁷⁸ “sulh ceza mahkemesinin ehliyetin geri alınması kararına karşı yapılan itirazı inceleme yetkisinin bulunmadığı gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi yerine yargılamaya devamla yazılı şekilde itirazın kabulüne karar verilmesinde isabet görülmemiş”, Yargıtay 7 CD, 1872/405, 19.01.2012.; Yargıtay 7 CD, 3986/908, 1.2.2008.; Bkz.: ilgili hüküm hakkında ilgili düzenlemenin açık ve belirli olmadığı ve bu durumda Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle AYM’ye başvuru yapılmıştır. Ancak mahkeme başvuru reddetmiştir., Anayasa Mahkemesi, 108/35, 1.3.2006.; Kahveci (n 3) 630.

⁷⁹ Yenisey ve Nuhoglu (n 11) 949.

ile idari yargının görev alanına giren bir idari yaptırımın bir arada bulunması halinde idari yargıya başvurulur⁸⁰.

Ayrıca KK m. 17/6'ya göre, idari para cezasının ödenmesi halinde ilgili kişinin kanun yoluna başvurabileceğine yer verilmiştir. KK'nin kanun yoluna ilişkin hükümleri KK'nin 3. maddesi gereği diğer kanunlarda yer alan idari para cezası gerektiren fiiller hakkında da uygulanır. Ancak üst kurullar tarafından verilen idari para cezasına karşı Danıştay'a gidilebilecektir⁸¹.

KK m. 28'de kanun yoluna yapılan başvurunun incelenmesine yer verilmiştir. İlgili düzenlemeye göre, *“(1) Başvuru üzerine mahkemece yapılan ön inceleme sonucunda;*

a) Yetkili olmadığına anlaşıldığı halde dosyanın yetkili sulh ceza mahkemesine gönderilmesine,

b) Başvurunun süresi içinde yapılmadığının, başvuru konusu idarî yaptırım kararının sulh ceza mahkemesinde incelenilecek kararlardan olmadığına veya başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşıldığı halde, bu nedenlerle başvurunun reddine,

c) (a) ve (b) bentlerinde sayılan nedenlerin bulunmaması halinde başvurunun usulden kabulüne,

Karar verilir.

(2) Başvurunun usulden kabulü halinde mahkeme dilekçenin bir örneğini ilgili kamu kurum ve kuruluşuna tebliğ eder.

(3) İlgili kamu kurum ve kuruluşu, başvuru dilekçesinin tebliği tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde mahkemeye cevap verir. Başvuru konusu idarî yaptırıma ilişkin işlem dosyasının tamamının bir örneği, cevap dilekçesi ile birlikte mahkemeye verilir. Mahkeme, işlem dosyasının aslını da ilgili kamu kurum ve kuruluşundan isteyebilir. Cevap dilekçesi, idarî yaptırım kararına karşı başvuruda bulunan kişi sayısından bir fazla nüsha olarak verilir.

⁸⁰ Demirbaş (n 5) 223-224.; Uyuşmazlık Mahkemesi 1488/1671, 11.11.2013.

⁸¹ İnan ve Demir (n 18) 37.

(4) Mahkeme, başvuruda bulunan kişilere cevap dilekçesinin bir örneğini tebliğ eder; talep üzerine veya re'sen tarafları çağırarak belli bir gün ve saatte dinleyebilir. Dinleme için belirlenen günle tebligatın yapılacağı gün arasında en az bir haftalık zaman olmasına dikkat edilir. Dinleme sırasında taraflar veya avukatları hazır bulunur. Mazeretsiz olarak hazır bulunmama, yokluklarında karar verilmesine engel değildir. Bu husus, tebligat yazısında açıkça belirtilir.

(5) Ceza Muhakemesi Kanununun tanıklığa, bilirkişi incelemesine ve keşfe ilişkin hükümleri, bu başvuru ile ilgili olarak da uygulanır.

(6) Dinlemede sırasıyla; hazır bulunan başvuru sahibi ve avukatı, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun temsilcisi, varsa tanıklar dinlenir, bilirkişi raporu okunur, diğer deliller ortaya konulur.

(7) Mahkeme, ilgilileri dinledikten ve bütün delilleri ortaya koyduktan sonra aleyhinde idarî yaptırım kararı verilen ve hazır bulunan tarafa son sözünü sorar. Son söz hakkı, aleyhinde idarî yaptırım kararı verilen tarafın kanunî temsilcisi veya avukatı tarafından da kullanılabilir. Mahkeme son kararını hazır bulunan tarafların huzurunda açıklar.

(8) Mahkeme, son karar olarak idarî yaptırım kararının;

a) Hukuka uygun olması nedeniyle, "başvurunun reddine",

b) Hukuka aykırı olması nedeniyle, "idarî yaptırım kararının kaldırılmasına",

Karar verir.

(9) (Ek: 6/12/2006-5560/35 md.) İdarî para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idarî para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde, mahkeme idarî para cezasının miktarında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilir.

(10) Üçbin Türk Lirası dahil idarî para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararlar kesindir. ”.

Sulh ceza hâkimliği, yapmış olduğu ön inceleme sonucunda kendisinin yetkili olmadığına karar verirse üzerine dosya yetkili sulh ceza hâkimliğine gönderilir⁸². Ayrıca başvuranın yetkili olmadığına anlaşılmaması halinde ve başvurunun süresi içerisinde yapılmadığının, başvuru konusu idari kararın sulh ceza hâkimliği tarafından incelenecek kararlardan olmaması veya başvuranın başvuru yapmaya hakkının olmadığına anlaşılmaması halinde başvurunun reddine karar verilir⁸³. Diğer hallerde ise başvurunun usulden kabulüne karar verilir.

Sulh ceza hâkimliği yaptığı inceleme sonucunda idari yaptırım kararı hukuka uygun ise başvurunun reddine, hukuka aykırı ise idari yaptırım kararının kaldırılmasına karar verir. Ancak sulh ceza hâkimi, idarenin yerine geçerek yaptırıma hükmedemez⁸⁴. Söz konusu başvurunun reddi kararı, başvurunun süresi içerisinde yapılmaması, başvuranın hakkı bulunmaması veya başvuru konusu yaptırım kararının sulh ceza hâkimliği tarafından incelenebilecek kararlardan olmaması halinde usulden reddedilir. Esastan red ise, idari yaptırım kararının hukuka uygunluğu halinde verilmektedir. Usulden red kararlarına itiraz mümkün değilken esastan red kararına karşı itiraz yoluna gidilebilir⁸⁵.

Sulh ceza hâkimliği, idari para cezası ile söz konusu kabahat fiilinin oluşturduğu haksızlık arasında bir orantılılık olmaması durumunda idari para cezasının miktarında değişiklik yapabilecektir⁸⁶.

KK m. 28/10'da düzenlendiği üzere, üç bin Türk Lirası ve üzerindeki idari para cezalarına karşı verilen kararlar kesin olmaktadır. Üç bin Türk Lirası altındaki idari para cezaları için sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılabilecektir. Ancak bu durumda sulh ceza hâkimliğince verilen idari para cezası kararı kesin olup itiraza konu edilemeyecektir. Sulh ceza hâkimliği idari para cezasının yanında başka bir karara daha hükmettiği takdirde

⁸² Yargıtay 19 CD, 13017/21930, 31.10.2016.

⁸³ Yargıtay 7 CD, 985/19756, 27.12.2006.

⁸⁴ Bkz.: “Kabahatler Kanunu'nun 28/8.maddesi uyarınca idari yaptırım kararının hukuka aykırı olduğu kanaatine varılması halinde idari yaptırım kararının kaldırılmasına karar verilmesi ile yetinilmesi gerekirken, idarenin yerine geçilerek yeniden idari para cezası tayininde isabet görülmemiş”. Yargıtay 7 CD, 7650/19255, 20.12.2006.; Uğur (n 66) 422-423.

⁸⁵ Cumhuriyet Şahin ve İzzet Özgenç, ‘Kabahatler Kanununun Uygulanmasına İlişkin Hukuki Değerlendirmeler (I)’ (2010) (4) Fasiül Hukuk Dergisi 10, 13.

⁸⁶ Akın (n 25) 558.

itiraz kanun yoluna başvuru yapılabilecektir. Aynı kararda ayrıca tek fiil sonucunda birden fazla kabahat işlenmiş olması halinde bu kararlar bakımından birbirinden ayrı inceleme yapılamayacağına da yer verilmiştir. Yani tek fiille birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlerden biri hakkında üç bin Türk Lirası altında idari para cezasına karar verilmiş ise bu karara karşı başvuru yoluna gidilebilecektir. Ancak sulh ceza hâkimliğinin başvuru sonucunda verdiği karar kesin niteliğinde olacağından artık itiraz kanun yoluna başvuru yapılamayacağından diğer yaptırım hakkında verilen karar bakımından da itiraz yoluna gidilemeyecektir⁸⁷.

Karar veya hükmün konusunu oluşturan fiilin suç ya da kabahat olduğu konusunda bir çelişki varsa hükme konu fiilin, suç oluşturduğu iddiası sebebiyle kanun yararına bozma yoluna gidilebilir. Yani fiilin kabahat değil de suç olduğu ileri sürülmek isteniyorsa kanun yararına bozma yoluna gidilebilir. Ancak fiilin niteliği konusunda herhangi bir tartışma yoksa fiilin kabahat oluşturduğu konusunda uzlaşmış ancak yetkili makamlarca verilen idari para cezası hakkında anlaşmazlık olduğu takdirde kanun yararına bozma yoluna gidilemeyecektir⁸⁸. Yargıtay'ın bu konudaki kararlarında tutarlılık bulunmamaktadır⁸⁹.

⁸⁷ Yargıtay 19 CD, 15527/6940, 18. 9. 2017); Mehmet Onursal Cin, 'Kabahatler Hukukunda Başvuru Kanun Yolu' (2024) 32(3) SÜHFD 1459, 1483.

⁸⁸ Şahin ve Göktürk (n 42) 653-654.; "Kanun yararına bozmanın kabahatler hukukunda istisnai bir yol olması sebebiyle sadece yargılama makamının verdiği kararlara karşı uygulanması gerektiğine" yönelik görüş için bkz.: Yenisey ve Nuhoglu (n 26) 1040.; Dülger ve Cankat (n 29) 871.; Ceza Muhakemesi Kanunu m. 309/1'de "Kanun Yararına Bozma" kurumu düzenlenmiş olup ilgili hükümde yer alan sebepler tahdidi olarak sayılmış olup bu kapsama girmeyen kararlar hakkında kıyas yoluyla kanun yararına bozma ve temyiz uygulaması söz konusu olmamaktadır.; Ersan Şen, 'Kabahatler Kanunu'nun Ceza Muhakemesi Kanunu Hükümleri İle İlişkisi' (2010) 5(12) CHD 11, 14.

⁸⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız (n 42) 816.; Kanun yararına bozmanın kabulüne ilişkin karar için bkz.: "Aynı şekilde, mahkemelerce eylemin suç oluşturmaması nedeniyle suçtan dolayı beraat, kabahat nedeniyle de idari yaptırım kararı verilmesi hâlinde, bu şekilde kesinleşen bir beraat kararı, eylemin suç oluşturduğu iddiasıyla kanun yararına bozma konusu yapılabilecektir.....Kabahatler Kanunu'nun getirdiği kendine özgü sistem nedeniyle idari para cezasına ilişkin idari yaptırım kararına başvuru ya da itiraz üzerine adli mercilerce verilen kararlara karşı kanun yararına bozma isteminde bulunulup bulunulamayacağı tartışmalara ve yargısal kararlara konu olmuş, Ceza Genel Kurulunun 07.12.2010 tarihli ve 235-247 sayılı, 19.10.2010 tarihli ve 166-197 sayılı, yine 19.10.2010 tarihli ve 167-195 sayılı kararlarıyla, bu kararlara karşı da kanun yararına bozma yoluna gidilebileceği kabul edilmiştir. Ancak CMK'da öngörülen karar ve hükümlere uygun olarak düzenlenmiş olan aynı Kanun'un 309. maddesinin, Kabahatler Kanunu uyarınca verilen kararlar açısından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira tamamen kendine özgü bir sistem getiren Kabahatler Kanunu'na göre verilen kararların, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan düzenlemelere göre değerlendirilerek 309. madde açısından sonuçlar çıkarılması, hakkaniyete aykırı sonuçların doğmasına yol açabilecektir.".,

CMK’de “*Olağanüstü Kanun Yolları*” başlığı altında yer verilen Yargıtay Cumhuriyet başsavcısının itirazı kurumu kabahatler hakkında Yargıtay’ın ceza dairesine başvuru yapılamaması sebebiyle kabahatler hukukunda uygulanamayacaktır⁹⁰. Ayrıca kabahatler bakımından yargılamanın yenilenmesi yoluna da başvurulamayacaktır⁹¹.

KK m. 28/5’de uygulanacak olan CMK hükümleri tanıklığa, keşfe ve bilirkişiye ilişkin hükümler olmak üzere sınırlı sayıda belirtildiği için yargılamanın yenilenmesi kurumunun kabahatler bakımından uygulanması söz konusu olmayacaktır⁹². Yargıtay’ın da aynı görüşte kararı mevcuttur⁹³.

Kısacası KK m.28/5’de yer aldığı gibi bir atıf yapılmadığı takdirde CMK veya diğer özel kanunlarda düzenlenen usul, esas, infaz ve kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanamayacaktır⁹⁴.

CMK m. 171’de “*Kamu Davasını Açmada Takdir Yetkisi*” başlığı altında ise kabahatler hakkında benzer bir düzenleme yer almamaktadır⁹⁵. Kısacası suçlar bakımından uygulanacak olan iddianamenin düzenlenmesinin ertelenmesi, hükmün

YCGK, 1035/364, 30.4.2019.; Aksi karar için bkz.: “*Kabahatler Kanunu, genel hükümleri düzenlerken, ihtiyaç duyduğu konularda 5271 sayılı Yasaya atıfta bulunduğu halde, verilen kararlara karşı başvurulabilecek kanun yolları düzenlemesinde, 5271 sayılı CMK’nın 309. maddesinde yer alan kanun yararına bozma yoluna gidilebileceğine dair bir atıfta bulunmamıştır.*”; YCGK, 21/47, 12.4.2011.; YCGK, 7–21/47, 12.4.2011.; YCGK, 33/58, 23.03.2010.; Ünver ve Hakeri (n 44) 799.; “*mahkemelerce eylemin suç oluşturmaması nedeniyle suçtan dolayı beraat, kabahat nedeniyle de idari yaptırım kararı verilmesi halinde, bu şekilde kesinleşen bir beraat kararının, eylemin suç oluşturduğu iddiasıyla yasa yararına bozma konusu yapılabileceği kuşkusuzdur.*”; YCGK, 235/247, 7.12.2010.; Şahin ve Göktürk (n 42) 654.; Kabahatler hakkında kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceğine ilişkin bkz.: Akbulut, Kabahatler Hukuku (n 67) 703.

⁹⁰ Korhan Yeğrim, Kabahatler Hukuku (1. Baskı, Adalet Yayıncılık 2023) 217-218.

⁹¹ Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 1043.

⁹² Yenisey ve Nuhoğlu (n 26) 1051.; Dülger ve Cankat (n 29) 875.

⁹³ “*Kabahatler Yasasının 27. maddesi uyarınca idari yaptırım kararlarına karşı yapılan başvuru sonucunda verilen Sulh Ceza Hakimliği kararları, kabahatle ilgili özel bir denetim sonucunda olduğundan ve yapılan faaliyet CMK’nun düzenlediği suçla ilgili bir dava türü olmadığı gibi varılan sonuç da CMK’nun 223/1. maddesi anlamında hüküm niteliğinde bulunmadığından, bu karara karşı CMK’nun 311 ve devamı maddelerinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yolu işletilemeyeceği anlaşılmakla,*”; Yargıtay 7 CD, 2585/10308, 30.5.2022.

⁹⁴ Şen (n 85) 17.

⁹⁵ Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 615.; ‘Türkiye Barolar Birliği Tarafından Oluşturulan CMUK Tasarısı Hakkında Komisyon Tarafından Hazırlanan Genel Gerekçe’ (Türkiye Barolar Birliği, 2004); 19 Mayıs 2025.

açıklanmasının ertelenmesi, cezanın infazının ertelenmesi gibi kurumlar kabahatler bakımından söz konusu değildir⁹⁶.

İdari yaptırım kararlarına karşı kararın tebliği veya tefhiminden itibaren on beş gün içerisinde sulh ceza hâkimliğine başvurulabileceğine KK m. 27’de yer verilmiştir⁹⁷. KK m. 27/5’te belirtildiği üzere, idari yaptırım kararlarının mahkeme tarafından verilmesi halinde bu karara karşı itiraz edilebileceği KK m. 29’da düzenlenmiştir⁹⁸.

İlgili düzenlemeye göre:“(1) Mahkemenin verdiği son karara karşı, Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir. Bu itiraz, kararın tebliği tarihinden itibaren en geç iki hafta içinde yapılır.

(2) İtirazla ilgili karar, dosya üzerinden inceleme yapılarak verilir.

(3) Mahkeme, her bir itirazla ilgili olarak “itirazın kabulüne” veya “itirazın reddine” karar verir.

(4) Mahkemenin verdiği karar taraflara tebliğ edilir. Vekil olarak avukatla temsil edilme halinde ayrıca taraflara tebligat yapılmaz.

(5) (Değişik: 31/3/2011-6217/27 md.) İdarî yaptırım kararının ağır ceza mahkemesi tarafından verilmesi halinde bu karara karşı Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir.”.

Kesinleşmemiş kararlara karşı itiraz kanun yoluna başvuru yapıldığı için KK m. 28/10 gereği kesinleşmeyen idari yaptırım kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir. CMK m. 268 itiraza ilişkin düzenlemenin burada da uygulanması söz konusudur⁹⁹.

⁹⁶ Zafer (n 10) 193-194.

⁹⁷ “idari işlemin denetimi niteliğinde olan idari para cezasına itirazın incelenmesinde, adli yargı mercilerinin yasayla görevlendirilmesi, yapılan işleme adli bir işlem niteliği vermemektedir.”, YCGK, 189/225, 21.12.2004.; Korkut ve Otacı (n 21) 111.

⁹⁸ Akbulut, Kabahatler Hukuku (n 67) 686.; Kangal (n 2) 501.

⁹⁹ “5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 29. maddesinde yer alan “Mahkemenin verdiği son karara karşı, Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir. Bu itiraz, kararın tebliği tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılır.” şeklindeki düzenleme karşısında 7 günlük itiraz sürenin sona erdiği gözetilmeden, itirazın reddi yerine, işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediği.”; Yargıtay 19 CD, 29200/8789, 22.5.2019.; “Sulh Ceza Hâkimliğinin 04/03/2020 tarihli ve 2020/260 değişik iş sayılı kararının kesin olarak verildiği nazara alındığında, sürücü belgesinin geri alınması işleminin itiraza tabi olduğu gözetilerek Mahkemesince, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nu 268. maddesinin 2. fıkrası

CMK 268/3-a ve b hükümlerine göre, “a) (Değişik: 18/6/2014-6545/74 md.) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir.

b) (Değişik:8/7/2021-7331/24 md.) Sulh ceza hâkimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hâllerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hâkimliği işleri, asliye ceza hâkimi tarafından görülüyor ise itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir.”.

İdari yaptırım kararını ağır ceza mahkemesi vermiş ise numara olarak takip eden mahkemeye itiraz edilir. Son numaralı mahkemenin kararına karşı ilk numaralı mahkemeye itiraz edilir. O yerdeki ağır ceza mahkemesi tek ise en yakın yerdeki ağır ceza mahkemesine itiraz edilir. Bu kararlara karşı da temyiz yolu kapalıdır¹⁰⁰.

KK m. 28/4’de mahkemenin ilgilileri re’sen veya istem üzerine çağırıp dinleyebileceği düzenlenmiştir. Ancak itiraz usulünde dosya üzerinden inceleme yapılarak karar verilir¹⁰¹.

gereğince kararını itiraz üzerine bu yönden düzeltebileceği ancak idari para cezası yönünden verilen kararın miktar itibarıyla kesin olduğu, idari para cezasına karşı İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan itirazın kabulüne karar verilemeyeceği gibi merci tarafından da esastan inceleme yapılamayacağı gözetilmeden, itirazın reddine karar verilmesinde;”.; Yargıtay 7 CD, 3902/10703, 6.6.2022.; Yargıtay 19 CD, 16200/5611, 12.6.2017.

¹⁰⁰ Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Genel Hükümler (13. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020) 838.; Özbek, Doğan, Meraklı, Bacaksız ve Başbüyük (n 12) 56.

¹⁰¹ Uğur (n 66) 425.

KK'ye göre, itiraz kanun yoluna başvuru sonucunda verilen “*itirazın kabulü*” veya “*itirazın reddi*” kararlarına karşı başvurulabilecek bir yol düzenlenmemiştir. Yani idari yaptırım kararları kesinleşmektedir¹⁰².

İtirazı inceleyecek olan merci dosya üzerinden inceleme yaptığından somut olayın araştırılması, mevcut delillerin incelenmesi ve varsa yeni delillere göre yeniden karar verilmesi gerekirse itirazı kabul ederek dosyanın kararı veren makama geri gönderilmesi gerektiğine karar verir. İtirazı inceleyen merci yeni bir karar vermeyecektir¹⁰³.

C. Kanun Yolundan Vazgeçme ve Kabul

Kanun yolundan feragat, kanun yoluna başvuru hakkının doğmasından sonra bu hakkı kullanılmayacağının açıklanması iken, kanun yolundan vazgeçme kanun yoluna başvurduktan sonra bu işlemde geri dönüşüdür¹⁰⁴.

Ceza hukukunda kanun yoluna yapılan başvurudan vazgeçilmesi CMK m. 266'da düzenlenmiştir. Buna göre, “(1) Kanun yoluna başvurulduktan sonra bundan vazgeçilmesi, mercii tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir. Ancak, Cumhuriyet savcısı tarafından sanık lehine yapılan başvurudan onun rızası olmaksızın vazgeçilemez. (2) Müdafîin veya vekilin başvurudan vazgeçebilmesi, vekâletnamede bu hususta özel yetkili kılınmış olması koşuluna bağlıdır. (3) 150 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca, kendisine müdafî atanan şüpheli veya sanıklar yararına kanun yoluna başvurulduğunda veya başvuru kanun yolundan vazgeçildiğinde şüpheli veya sanık ile müdafîin iradesi çelişirse müdafîin iradesi geçerli sayılır.”. Ceza hukukunda kanun yolundan önceden feragat düzenlenmemiş olup sadece başvuru yapıldıktan sonra geri vazgeçme CMK'de düzenlenmiştir¹⁰⁵.

¹⁰² Kahveci (n 3) 636.

¹⁰³ Zafer, Pamuk ve Çakır (n 13) 28-29.

¹⁰⁴ Centel ve Zafer (n 28) 898.; Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 682.

¹⁰⁵ Ünver ve Hakeri (n 44) 741.; Centel ve Zafer (n 28) 898.; Vazgeçmenin mümkün olduğuna yönelik görüş için bkz.: Öztürk, Tezcan, Erdem, Alan, Gezer, Saygılar, Özaydın, Erden Tütüncü ve Tok (n 42) 683.

KK m. 30'a göre, "(1) Kanun yoluna başvuran kişi, bu konuda karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Vazgeçme halinde bir daha aynı konuda başvuruda bulunulamaz.

(2) İlgili kamu kurum ve kuruluşu da mahkeme tarafından karar verilinceye kadar kanun yolu başvurusunu kabul ederek idarî yaptırım kararını geri alabilir."

Kanun yoluna başvuran kişi karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Vazgeçildiği takdirde aynı konuda yeniden başvuru yapılamaz. Önceden feragat kurumu suçlarda olduğu gibi kabahatlerde de kanunda düzenlenmemiş olduğundan önceden feragatin kabahatler bakımından söz konusu olmayacağı kanaatindeyiz.

Burada tartışılması gereken husus söz konusu durumlarda mahkemenin vereceği karardır. Mahkeme, KK m. 29/3'e göre, kanun yoluna başvuran kişinin bu başvurudan vazgeçmesi halinde "red", idarenin veya yaptırıma karar veren makamın kararını geri alması halinde "kabul" şeklinde karar verebilir¹⁰⁶.

SONUÇ

Suç ve kabahat kavramları ceza hukuku ve idare hukukunun kesiştiği özel bir hukuk alanı oluşturmaktadır. Bu alan suç ve kabahat karşılığında uygulanacak yaptırım kararlarının verilme ve bu kararların kesinleşme sürecinde iki hukuk dalının iç içe geçtiği farklı bir yargılama türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Suç ve kabahat kavramlarının yakın ilişkisinin sebebi 765 Sayılı TCK'de birlikte düzenlenmiş olmalarından ibaret değildir. Bu iki kavram arasındaki sınırı belirlemek için kullanılan ölçütler de sınırı çizmekte yeterli olmamaktadır. Her iki kavramın belli ölçüde haksızlık içeriği bulunur. Suçların haksızlık içeriğinin kabahatlerden daha yoğun olduğu kabul edilse de bir suçun kabahate dönüşmesi ya da tam tersinin gerçekleşmesi tamamen kanun koyucunun tercihinin sonucudur. Bu sebeple bu iki kavramın farkını ortaya koymak için ölçütleri tartışmak yerine mevcut kabahatler hukukunun sorunlarını ortaya koymak gereklidir.

Suçla ilişkin ceza verme yetkisi mahkemelerdedir ancak kabahate ilişkin idari yaptırım kararını verebilecek makamlar farklıdır. Bir suçla ilişkin ceza hükmünün

¹⁰⁶ Akın (n 25) 562.

kesinleşme usulü CMK’de detaylı bir şekilde açıklanmış olağan ve olağanüstü kanun yolları gösterilmiştir. Kabahatlere ilişkin ise idari yaptırım kararı türüne ve kararı veren makama göre kararın başvuru yolu ve kesinleşme süreci değişmektedir. İdari makamlar tarafından verilen idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı başvuru yolu açıkça sulh ceza hâkimliği olmakla birlikte verilen idari yaptırım kararı bunların dışında bir karar olan idari tedbir kararı ise idari yargıya dava açılabilir. Yargılama makamları tarafından verilen tüm kararların gerekçeli olması gerektiği, Anayasa ve CMK hükümleri gereğince açıktır. İdari makamlarının verdiği idari yaptırım kararlarının gerekçeli olması gereğine, KK’de açıkça yer verilmesi dahi hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olarak bu kararlar da gerekçe içermelidir.

Soruşturma kapsamındaki bir suçun yanında bir kabahatin de işlendiğinin öğrenilmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebilir. Ayrıca Cumhuriyet savcısı ilgili kamu kurum ve kuruluşunun idari yaptırım kararı vermemiş olması halinde kendisi de idari yaptırım kararı verebilir. Cumhuriyet savcısı iddianameyi hazırlayıp mahkemeye vermeden önce söz konusu fiilin bir suç değil de kabahat olduğunu anladığı takdirde dosyayı idareye göndermeyerek kendisi idari yaptırım uygular. Kovuşturma aşamasında fiilin, suç değil kabahat olduğunun anlaşılması halinde mahkeme; suç için beraat kararı vererek, kabahat için idari yaptırım kararı vermek zorundadır. Mahkemenin, dosyayı ilgili kamu kurum veya kuruluşuna gönderme yetkisi yoktur. Yani iddianamenin kabulünden sonraki yapılan duruşmada söz konusu fiilin kabahat olduğu anlaşıldığı takdirde mahkeme görevsizlik kararı veremez idari yaptırıma karar vermelidir. Ceza mahkemeleri tarafından verilen karar “idari yaptırım kararı” olsa da adli nitelikteki bir hükmün yargılama süreci ile aralarında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Sadece verilen hüküm idari niteliktedir. Bu nedenle kararla ilgili başvuru yolları bir ceza hükmü gibi olacaktır.

Görüldüğü üzere kabahatler için idari yaptırım kararlarının kesinleşme usulleri birbirinden farklıdır. Özellikle idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbirleri dışındaki idari tedbirler de idari yargının görevli olduğuna ilişkin açıkça bir düzenlemeye KK’de yer verilmemiş olması önemli bir eksikliktir. KK genel nitelikte bir kanun olmakla birlikte başka pek çok kanunda yer alan kabahat düzenlemeleri mevcuttur.

Bu kanunlara gönderme yapılarak özel kanunlardaki hükümlerin saklı olduğu şeklindeki düzenlemeler KK'nin genel kanun olma özelliğine zarar vermektedir. Özel kanunların genel kanuna aykırı hükümler içermesi gibi sonuçlara neden olmaktadır. Çalışmamızda Cumhuriyet savcısı ve mahkeme tarafından kabahatlere ilişkin yaptırım kararı verme yetkisini detaylı olarak ele aldık. Ancak ceza yargılamasında görev yapan ceza mahkemesi ve Cumhuriyet savcılarının pek çoğunun özel kanunlarda yer alan kabahat düzenlemelerine vakıf olmalarını beklemek gerçekçi görünmemektedir. Kabahate ilişkin karar verme yetkisinin kamu kurumlarında kalması ve başvuru yolu olarak özel bir hâkimlik makamı ya da mahkeme oluşturulması burada görev yapacak hâkimlerinde yalnızca kabahatlere özgü bir uzmanlık alanında görev yapmaları, sürecin daha iyi yürütülmesini sağlayacaktır. KK genel kanun olarak kabul edilmekte ise de kanunda daha detaylı düzenlemelere yer verilmesi özellikle idari yaptırım kararlarına karşı hangi durumlarda idari yargının görevli olduğunun açık şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

‘Kabahatler Kanunu Tasarısı’ (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 10 Mart 2005); 19 Haziran, 2024.

‘Türkiye Barolar Birliği Tarafından Oluşturulan CMUK Tasarısı Hakkında Komisyon Tarafından Hazırlanan Genel Gerekçe’ (Türkiye Barolar Birliği, 2004); 19 Mayıs 2025.

Akbulut B, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (9. Baskı, Adalet Yayıncılık 2022).

Akbulut B, *Kabahatler Hukuku* (1. Baskı, Adalet Yayıncılık, 2022).

Akın M, *Bankacılığın Sarı Çizgileri Kabahatler* (1. Baskı, Acar Basım 2013).

Atay E E, *İdari Yargılama Hukuku* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023).

Bekar E, ‘Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi’ (2011) 69(1-2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1033-1050.

Berrin Akbulut B, ‘İdari Para Cezası ve İdari Para Cezasının Belirlenmesi’ (2022) (9) Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 87-99.

Centel N, ve Zafer H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (18. Baskı, Beta Yayıncılık 2020).

Centel N, Zafer H ve Çakmut Ö, *Türk Ceza Hukukuna Giriş* (11. Baskı, Beta Yayıncılık 2020).

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 7499, Kabul Tarihi: 02.03.2024, RG 12.03.2024/32487.

Civan M, 'Kabahatler Kapsamında Yargı Erkinin İdari Yaptırım Kararı Verme Yetkisi', (2024) 28(4) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 497-532.

Çağlayan R, 'Kabahatler Kanunu ve Uygulaması', (2010) Perşembe Konferansları 147-152.

Çağlayan R, *İdari Yargılama Hukuku* (16. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).

Demirbaş T, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).

Dönmezer S ve Erman S, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku* (2. Baskı, DER Yayıncılık 2021).

Dülger M V ve Taşkın Ş C, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).

Dülger M V, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023).

Gündüz F E ve Gündüz H, 'Kabahatler Kanunu'na Göre Cumhuriyet Savcısı Ve Mahkemenin İdari Yaptırım Kararı Verme Yetkisi' (2022) (68) Adalet Dergisi 111-131.

Hafizoğulları Z ve Özen M, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (14. Baskı, US-A Yayıncılık 2022).

Hakeri H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler* (20. Baskı, Adalet Yayıncılık 2023).

İnan A ve Demir İ, *Açıklamalı- Gerekçeli Kabahatler Kanunu* (1. Baskı, Semih Ofset 2011).

Kahveci M, 'İdari Yaptırım Kararlarına Karşı Kabahatler Kanunu'nda Düzenlenen Kanun Yollarına İlişkin Bir İnceleme' (2024) 82(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 609-645.

Kangal Z T, *Kabahatler Hukuku* (3. Baskı, Adalet Yayıncılık 2022).

Karabulut M, 'İdari Yaptırımların Hukuki Niteliği ve Anayasa Mahkemesinin Kabahatler Kanunu Hakkındaki Kararı' (2006) 1(3) Terazı Hukuk Dergisi 63-68.

Karabulut M, *İdari Yaptırımların Hukuki Rejimi* (1. Baskı, Turhan Yayıncılık 2008).

- Koca M ve Üzülmüş İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Korkut L ve Otacı C, *Türk Kabahatler Hukuku* (4. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022).
- Kula A, 'Kabahatler Kanunu'nun Genel Hükümleri' (2019) (140) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 43-70.
- Cin M O, 'Kabahatler Hukukunda Başvuru Kanun Yolu' (2024) 32(3) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1459-1491.
- Özbek V Ö, Doğan K ve Bacaksız P, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Özbek V Ö, Doğan K, Meraklı S, Bacaksız P ve Başbüyük İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Öztürk B ve Erdem M R, *Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku* (23. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023).
- Öztürk B, Tezcan D, Erdem M R, Alan E, Sırma Gezer Ö, Saygılar Y F, Özaydın Ö, Erden Tütüncü E ve Tok M C, *Nazari Ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku* (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024).
- Soyaslan D, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (13. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2020).
- Şahin C ve Göktürk N, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (15. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2024) 591.
- Şahin C ve Özgenç İ, 'Kabahatler Kanununun Uygulanmasına İlişkin Hukuki Değerlendirmeler (I)' (2010) (4) Fasikül Hukuk Dergisi 10-17.
- Şen E, 'Kabahatler Kanunu'nun Ceza Muhakemesi Kanunu Hükümleri İle İlişkisi' (2010) 5(12) Ceza Hukuku Dergisi 11-17.
- Uğur H, 'Yüksek Mahkeme Kararları Işığında Kabahatler Kanunu'na Göre Kanun Yolları (Başvuru Ve İtiraz)' (2010) 23(89) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 405-438.
- Ulusoy A, *İdari Yaptırımlar* (1. Baskı, 12 Yayıncılık 2013).

Ünver Y ve Hakeri H, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (17. Baskı, Adalet Yayıncılık 2020).

Yeğrim K, *Kabahatler Hukuku* (1. Baskı, Adalet Yayıncılık 2023).

Yenisey F ve Nuhoglu A, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (11. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2023).

Yıldız F, 'İdari Yaptırımların Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması' (2014) 9(92) Terazi Hukuk Dergisi 87-94.

Zafer H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75* (8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021).

Zafer H, Pamuk G ve Çakır K, *Gerekçeli-Açıklamalı-İçihatlı Kabahatler Kanunu* (1. Baskı, Beta Yayıncılık 2014).

YARGI KARARLARI

Anayasa Mahkemesi GK, 42/30, 9.3.1971.

Anayasa Mahkemesi, 108/35, 1.3.2006.

Anayasa Mahkemesi, 2005/35, 1.3.2006

Anayasa Mahkemesi, 2015/19616, 17.05.2018.

Anayasa Mahkemesi, 2019/37354, 19.1.2023.

BAM 10 CD, 4219/867, 1.4.2019.

Danıştay 10 D, 13819/6847, 16.10.2019.

Danıştay İDDK, 1800/267, 21.04.2011.

Danıştay İDDK, 769/525, 17.10.1997.

Uyuşmazlık Mahkemesi 1488/1671, 11.11.2013.

Yargıtay 19 CD, 13017/21930, 31.10.2016.

Yargıtay 19 CD, 15527/6940, 18. 9. 2017.

Yargıtay 19 CD, 15527/6940, 18. 9. 2017).

Yargıtay 19 CD, 16200/5611, 12.6.2017.

Yargıtay 19 CD, 33682/5493, 24.5.2021.

Yargıtay 19 CD, 47/16121, 21.4.2016.

Yargıtay 19 CD, 797/15786, 18.4.2016.

Yargıtay 2 CD, 22120/1257, 26.1.2016.

Yargıtay 2 CD, 3878/5897, 19.3.2015.

Yargıtay 20 CD, 200/2306, 11.4.2017.

Yargıtay 6 CD, 16911/8318, 3.7.2007.

Yargıtay 7 CD, 1872/405, 19.01.2012.

Yargıtay 7 CD, 25331/5507, 21.3.2022.

Yargıtay 7 CD, 2585/10308, 30.5.2022.

Yargıtay 7 CD, 3902/10703, 6.6.2022.

Yargıtay 7 CD, 3986/908, 1.2.2008.

Yargıtay 7 CD, 5043/13676, 26.6.2014.

Yargıtay 7 CD, 7650/19255, 20.12.2006.

Yargıtay 7 CD, 985/19756, 27.12.2006.

Yargıtay 8 CD, 7500/7107, 23.10.2007.

YCGK, 1035/364, 30. 4. 2019.

YCGK, 140/158, 26.6.2007.

YCGK, 189/225, 21.12.2004.

YCGK, 21/47, 12.4.2011.

YCGK, 235/218, 30.10.2007.

YCGK, 235/247, 7.12.2010.

YCGK, 301/296, 12. 12. 2006.

YCGK, 33/58, 23.03.2010.

YCGK, 53/70, 1.4.2008.

YCGK, 7–21/47, 12.4.2011.